

Περιεχόμενα

Η κλιματική κρίση2

Η παγκόσμια απάντηση2

Το σύστημα πρέπει να αλλάξει, όχι το κλίμα.3

Ελληνική οικονομία και πράσινη μετάβαση5

Η ευκαιρία για μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας7

Περιβαλλοντική βιωσιμότητα8

Κλιματικός Νόμος10

Η ευκαιρία του Ταμείου Ανάκαμψης του νέου ΕΣΠΑ και της ΚΑΠ11

Ο ρόλος της πολιτείας στην πράσινη μετάβαση12

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση το στήριγμα για μια νέα στάση ζωής14

Η πορεία για μια κλιματικά ουδέτερη Ελλάδα έως το 204515

Πρόσβαση όλων στα βασικά αγαθά16

Μετασχηματισμός οικονομικού και παραγωγικού μοντέλου με άμβλυνση των ανισοτήτων17

Ολοκληρωμένος χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός με σταδιακή απόσυρση όλων των εξαιρέσεων (ad hoc ρυθμίσεων)18

Προσαρμογή των δημοσιονομικών εργαλείων και των χρηματοδοτήσεων στις κλιματικές υποχρεώσεις19

Ανθεκτικότητα κοινωνίας, υποδομών και οικονομικών δραστηριοτήτων20

Νέο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα22

Εξοικονόμηση Ενέργειας σε Κτίρια23

Ενεργειακή δημοκρατία-Ενεργειακές Κοινότητες24

Προώθηση των ΑΠΕ και των νέων μορφών πράσινης ενέργειας25

Εξασφαλίζοντας τη Δίκαιη Μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών27

Αγροτική παραγωγή και κλίμα29

Ο ρόλος της Βιοποικιλότητας στο σχέδιο μετάβασης, Δασική Πολιτική, Αποκατάσταση και προστασία οικοσυστημάτων30

Για μια κοινωνία της ανακύκλωσης32

Για μια σύγχρονη υδατική πολιτική34

Ελληνική βιομηχανία περιβάλλοντος και αντιρρύπανσης, διεύρυνση παραγωγικής βάσης, κυκλική βιομηχανία36

Καλύτερη ζωή στις πόλεις, αναβάθμιση και προστασία αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος37

Ελλάδα+ Περιβάλλον

Δημιουργούμε το κλίμα για έναν καλύτερο κόσμο

Η κλιματική κρίση

Την επαύριο της χρηματοπιστωτικής κρίσης, μία νέα μεγαλύτερη κρίση βρέθηκε στο προσκήνιο της παγκόσμιας συζήτησης. Η κλιματική κρίση σαρώνει τον πλανήτη με εκτεταμένες φυσικές καταστροφές, υπονομεύοντας τη ζωή, τα οικοσυστήματα, τις οικονομικές και παραγωγικές λειτουργίες, προσθέτοντας μία ακόμη μεγάλη αβεβαιότητα αλλά και τον κίνδυνο να οξυνθούν οι υφιστάμενες κοινωνικές ανισότητες και να δημιουργηθούν νέες ανισότητες και αποκλεισμοί. Το κόστος από μία μόνιμη αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη θα είναι δυσβάσταχτο με ασύμμετρες απώλειες σε ανθρώπινες ζωές και στο επίπεδο διαβίωσης.

Οι αφετηρίες της κλιματικής κρίσης και της πανδημίας του Covid-19 οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης και η αποκατάσταση της ισορροπίας των οικοσυστημάτων είναι δυνατό να περιορίσει τον κίνδυνο και άλλων άγνωστων ακόμα απειλών που σχετίζονται με τη διαθεσιμότητα των πόρων και το κυρίαρχο παραγωγικό και καταναλωτικό μοντέλο ή τουλάχιστον να καταστήσει περισσότερο εφικτή την έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπισή τους.

Η παγκόσμια απάντηση

Σε διαδοχικές διεθνείς συναντήσεις αποφασιστικής σημασίας, συμφωνήθηκε ξεκάθαρα η ανάγκη αλλαγής πορείας, με όλες τις μεγάλες οικονομίες, να συνυπογράφουν την Συμφωνία των Παρισίων. Οι ΗΠΑ, με την κυβέρνηση Μπάιντεν, επέστρεψαν στη Συμφωνία αυτή από την οποία είχαν αποσυρθεί επί διακυβέρνησης Τραμπ. Σύμφωνα με αυτήν προβλέπεται παγκόσμια και συντεταγμένη προσπάθεια για συγκράτηση της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη. Κοινός στόχος είναι η τάχιστα μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα, από την πλευρά της Ευρώπης και των ΗΠΑ κατατίθενται προτάσεις για νέους πιο απαιτητικούς στόχους ενώ η παγκόσμια κοινωνία των πολιτών, ακούγοντας τα αποτελέσματα της επιστημονικής έρευνας, κρούει τον κώδωνα του κινδύνου, διαπιστώνει ανεπάρκεια μέτρων και πολιτικών και ζητάει έμπρακτες αποδείξεις και υψηλότερη στοχοθέτηση.

Η Ευρώπη για δεκαετίες διεκδίκησε την πρωτοπορία στην πολιτική περιβάλλοντος, διερεύνησε εναλλακτικά μοντέλα μεγέθυνσης της οικονομίας με λιγότερους ρύπους και καλύτερη αξιοποίηση πόρων αλλά και πρασινίσματος της παραγωγής. Εναλλακτικά κοινωνικά σχέδια και πολλές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες απέδειξαν ότι ο οικονομικός και παραγωγικός μετασχηματισμός στην εξοικονόμηση ενέργειας σε μεταφορές, κατοικία, βιομηχανία αλλά και στο ίδιο το μοντέλο παραγωγής ενέργειας μπορεί να γίνει πραγματικότητα.

Η Ευρώπη έκανε ακόμα ένα σημαντικό βήμα με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία η οποία θέτει την αναπτυξιακή διαδικασία σε ένα συνολικό πλαίσιο

περιβαλλοντικής πολιτικής, προσβλέποντας μεταξύ άλλων και σε μία κλιματικά ουδέτερη οικονομία πλήρους απεξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα μέχρι το 2050. Επιπρόσθετα στοχεύει στην αναβάθμιση της στρατηγικής και των πολιτικών για τη βιοποικιλότητα, στον πλήρη μετασχηματισμό της βιομηχανίας, της γεωργίας, των μεταφορών και της ενέργειας, σε μοντέλα κυκλικής οικονομίας και καθολικής αειφορίας, στον περιορισμό κάθε μορφής τοξικών κλπ.

Η μετάβαση είναι πλέον μονόδρομος και συνδέει αναπόσπαστα το περιβάλλον και το κλίμα με βαθιές αλλαγές που διατρέχουν όλες τις τομεακές πολιτικές. Η πρόκληση είναι αυτή η μετάβαση να πραγματοποιηθεί με όρους δικαιοσύνης.

Οι αλλαγές στην πολιτική σκηνή των ΗΠΑ δημιουργούν νέα δεδομένα. Οι νέοι στόχοι των ΗΠΑ για μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 50-52% έως το 2030, και επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050, μαζί με την πολιτική συζήτηση για ανακατεύθυνση των πόρων του άνθρακα στη μετάβαση για όλη την κοινωνία αλλά και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας καθιστούν την πράσινη μετάβαση βασική επιδίωξη.

Το 2015, στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ, συμφωνήθηκαν από όλους τους ηγέτες του κόσμου, 17 Παγκόσμιοι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης για την αντιμετώπιση προκλήσεων, όπως η φτώχεια, η ανισότητα, η κλιματική κρίση, η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, η ειρήνη και η δικαιοσύνη. Σύμφωνα με τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες, «άνθρωποι σε όλο τον κόσμο βγαίνουν στους δρόμους για να διαμαρτυρηθούν ενάντια στο αυξανόμενο κόστος διαβίωσης και στην πραγματική αδικία ή όπως αυτοί την αντιλαμβάνονται. Αισθάνονται ότι η οικονομία δεν λειτουργεί για αυτούς – και σε ορισμένες περιπτώσεις, έχουν δίκιο. Το να εστιάζουμε μόνο στην ανάπτυξη, ανεξάρτητα από το πραγματικό κόστος και τις συνέπειές της, οδηγεί στην καταστροφή του κλίματος, στην απώλεια εμπιστοσύνης στους θεσμούς και σε έλλειψη εμπιστοσύνης για το μέλλον».

Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ αποτελούν έναν οδικό χάρτη προς ένα καλύτερο κοινωνικά και περιβαλλοντικά μέλλον, λαμβάνοντας όμως υπόψη ότι το ΑΕΠ δεν είναι ο μόνος δείκτης ανάπτυξης.

Το σύστημα πρέπει να αλλάξει, όχι το κλίμα.

Η ισορροπία των οικοσυστημάτων και η συμβίωση του ανθρώπου - και της ανάπτυξης - με το περιβάλλον αποτελεί προϋπόθεση για το αύριο των κοινωνιών μας και την αντιμετώπιση κρίσεων, όπως η πρόσφατη πανδημική. Η άσκηση πραγματικά πράσινης πολιτικής είναι το πεδίο σύγκρουσης και σύγκρισης δύο διαφορετικών πολιτικών και δρόμων:

- της Προοδευτικής προοπτικής που θέλει να αλλάξει, με αφετηρία την Πράσινη Μετάβαση, το αναπτυξιακό υπόδειγμα με επίκεντρο τη δικαιοσύνη και τη διάχυση του οφέλους σε όλη την κοινωνία, και
- το συντηρητικό, νεοφιλελεύθερο μοντέλο που θέλει να διατηρήσει το *business as usual*, με στόχο να αναπαράξει το υφιστάμενο μοντέλο

παραγωγής και διανομής του παραγόμενου εισοδήματος μόνο προς όφελος λίγων αλλά ισχυρών συμφερόντων, αναπαράγοντας ταυτόχρονα και εντείνοντας τις ανισότητες.

Απαιτούμε, με το βλέμμα στη νέα γενιά, έναν ευρύ, καθολικό, καινοτόμο και ριζικό μετασχηματισμό, μια ανατροπή του μοντέλου παραγωγής και κατανάλωσης και του τρόπου ζωής. Ένας τέτοιου εύρους και ποιότητας μετασχηματισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως πράσινη επανάσταση γιατί απαιτεί τη ριζική «αλλαγή του συστήματος» για «να μην αλλάξει το κλίμα». Είναι μια άλλη κοινωνική κουλτούρα, μια άλλη στάση ζωής, που ενσωματώνει τις επιστημονικές κατακτήσεις προς όφελος όλης της κοινωνίας.

Απέναντι στην μετάβαση αποκλειστικά μέσω των αγορών και της όξυνσης των ανισοτήτων, απέναντι στη ανάγνωση της κρίσης ως ένα ακόμα πεδίο κερδοφορίας λίγων ολιγοπωλίων, η Αριστερά προκρίνει τη στρατηγική της Ενεργειακής Δικαιοσύνης και Δημοκρατίας και οριοθετεί τη μετάβαση με κοινωνικούς, συμμετοχικούς, τοπικούς και δημοκρατικούς όρους.

- Κοινωνικής με τη διασφάλιση των κοινωνικών δικαιωμάτων, των κοινών αγαθών και της εργασίας ως βασικής συνιστώσας.
- Συμμετοχικής με τη δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής όλων των κοινωνικών στρωμάτων αλλά και με πλουραλισμό και κοινωνική οικονομία στην παραγωγή.
- Τοπικής με την ανάδειξη της τοπικότητας ως πεδίου σχεδιασμού και πραγμάτωσης της πράσινης μετάβασης.
- Δημοκρατικής καθώς θα διασφαλίζει τη συμμετοχή στη διαβούλευση και στη λήψη αποφάσεων όλων των κοινωνικών ομάδων και των τοπικών θεσμών αλλά και τη διαφάνεια και το κράτος δικαίου.

Απέναντι στον πληθωρισμό δηλώσεων και δεσμεύσεων για την πράσινη μετάβαση οφείλουμε να περάσουμε από τα λόγια στα έργα. Και τα έργα απαιτούν ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις, αξιοποίηση της επιστήμης, διάλογο με την κοινωνία των πολιτών και δημόσιες χρηματοδοτήσεις σε αλλαγές που θα εξασφαλίζουν ότι κανείς δεν θα μείνει πίσω.

Η μετάβαση σε ένα άλλο τρόπο ζωής, σε ένα άλλο παραγωγικό και καταναλωτικό μοντέλο δεν είναι ένα ακόμα πεδίο κερδοσκοπίας και αναπαραγωγής αδιαφανών σχέσεων εξουσίας. Είναι ένα στοίχημα ζωής.

Η απάντηση στην κλιματική κρίση για να είναι αποτελεσματική και διατηρήσιμη πρέπει να συνδυαστεί με τη μείωση των ανισοτήτων.

Η ενεργειακή μετάβαση πρέπει να γίνει με όρους Ενεργειακής Δικαιοσύνης και Δημοκρατίας.

Ένα νέο μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης πρέπει να είναι δίκαιο και να αφορά το σύνολο της κοινωνίας.

Η εκπαίδευση αλλά και η έρευνα έχουν καθοριστικό ρόλο στην αλλαγή της στάσης ζωής, σε μια νέα κουλτούρα για το περιβάλλον.

Ελληνική οικονομία και πράσινη μετάβαση

Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας χρειάζεται βαθιές μεταρρυθμίσεις και μια νέα αρχή. Χρειάζεται αλλαγές και ρήξεις που θα απελευθερώσουν τις παραγωγικές δυνάμεις, το ανθρώπινο δυναμικό, και πολιτικές που θα αντιμετωπίσουν την κλιματική κρίση και τις ανισότητες και θα εξασφαλίζουν μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα.

Η Ελλάδα και γενικά οι οικονομίες και οι κοινωνίες του Ευρωπαϊκού Νότου κινδυνεύουν να βρεθούν μπροστά σε ένα διπλό πλήγμα. Την αυξημένη ένταση των φαινομένων της κλιματικής κρίσης, εφόσον η Μεσόγειος χαρακτηρίζεται επιστημονικά ως μια από τις περιοχές του πλανήτη που αντιμετωπίζει ιδιαίτερους κινδύνους από την κλιματική κρίση, αλλά και το έλλειμμα και την καθυστέρηση ανταγωνισμού ως προς τον Ευρωπαϊκό Βορρά, όπου υπάρχει ο κίνδυνος να μεγεθυνθεί στο πλαίσιο του κλιματικού και ψηφιακού ανταγωνισμού.

Η Ελλάδα έχει προσυπογράψει τη Συμφωνία των Παρισίων για το Κλίμα με νομοθετική πρωτοβουλία του ΣΥΡΙΖΑ το 2016, και διεκδικούμε να συμμετέχει στην πράσινη προοδευτική συμμαχία της Ευρώπης, που διεκδικεί μεγαλύτερη αύξηση του μεριδίου των ΑΠΕ για το 2030, μεγαλύτερη εξοικονόμηση και μείωση των εκπομπών του θερμοκηπίου σε κατοικία, μεταφορές, βιομηχανία και επίτευξη του στόχου για μηδενικές καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου πριν από το 2050.

Αυτή άλλωστε αποτελεί και τη βάση της προγραμματικής συνεργασίας των δυνάμεων της Αριστεράς με τους Πράσινους και τους Σοσιαλιστές (σοσιαλδημοκράτες) στο Ευρωκοινοβούλιο. Μια στρατηγική επιλογή για την Αριστερά που διαρκώς επιβεβαιώνεται.

Η ανάπτυξη οφείλει να βρει ένα νέο βηματισμό με την πράσινη μετάβαση αλλάζοντας ριζικά προσανατολισμό και αξιοποιώντας τα δυνατά στοιχεία της που είναι η αξιοποίηση του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, το ανθρώπινο δυναμικό και η ευελιξία της δυναμικής μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας αλλά και τις δυνατότητες που είναι οι προοπτικές ενίσχυσης της καινοτομίας, η μεγάλη στροφή στην παραγωγική δραστηριότητα, η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε περιφέρειας, η ενίσχυση της τοπικότητας, η ουσιαστική αποκέντρωση του ίδιου του κράτους. Οι χρονίζουσες θεσμικές τομές σε χωρικό σχεδιασμό, φορολογικό σύστημα, δημόσια διοίκηση και κράτος δικαίου πρέπει να πραγματοποιηθούν με ενσωμάτωση της διάστασης της κλιματικής κρίσης.

Αυτό όμως προϋποθέτει ότι όλη η επιχειρηματική κοινότητα και όλες οι παραγωγικές δυνάμεις θα έχουν και τα εργαλεία και τις χρηματοδοτήσεις της μετάβασης στο νέο πράσινο και ψηφιακό περιβάλλον. Για αυτό το λόγο η μετάβαση έχει ανάγκη από θεσμικές τομές που θα ευνοήσουν τους πολλούς, θα συγκροτήσουν ένα αξιόπιστο κράτος δικαίου, και θα φέρουν στο προσκήνιο τον κόσμο της εργασίας. Η κυβέρνηση της ΝΔ προκρίνει μία πράσινη μετάβαση που θα σχεδιασθεί και υλοποιηθεί αποκλειστικά μέσω των αγορών, και μάλιστα από τους λίγους και με περιορισμένη δημοσιότητα και διάλογο.

Με μηχανισμούς που επεκτείνουν τις υφιστάμενες κοινωνικοπολιτικές ανισότητες, εν δυνάμει μετατρέποντας την πράσινη μετάβαση σε νέα μορφή κοινωνικού αποκλεισμού και νέα μορφή διεύρυνσης των ανισοτήτων τόσο σε περιφερειακό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Με ιδιωτικοποίηση των βασικών ενεργειακών εργαλείων για τη μετάβαση και το μετασχηματισμό του ενεργειακού τομέα, με μια στείρα ιδεοληπτική ανάγνωση του δόγματος του νεοφιλελευθερισμού που παραδίδει σε πολλές περιπτώσεις ένα φυσικό μονοπώλιο, κρίσιμο για την ενεργειακή μετάβαση και ασφάλεια, σε έναν ιδιώτη, χωρίς αυτό να το ορίζει κανένα μνημόνιο (π.χ. ΔΕΠΑ Υποδομών).

Με αποκλεισμό και υποβάθμιση βιοτικού επιπέδου κινδυνεύουν οι κοινωνικές ομάδες με μεσαία ή χαμηλά εισοδήματα, που αδυνατούν να χρηματοδοτήσουν το “πρασίνισμα” της κατανάλωσης (κατοικία, μετακίνηση), αλλά και η ευρεία μικρομεσαία επιχειρηματικότητα (βιοτεχνία, εμπόριο, επαγγελματίες) που αδυνατεί να αναλάβει το βάρος νέων επιβαρύνσεων. Αντί για βελτίωση της πρόσβασης στην ενέργεια με αξιοποίηση των σύγχρονων επιστημονικών επιτευγμάτων στην Ελλάδα παρατηρούμε τα δύο τελευταία χρόνια αισχροκέρδεια, αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας, χειραγώγηση τιμών, ελλειμματικότητα του (βιώσιμου επί ΣΥΡΙΖΑ) λογαριασμού των ΑΠΕ, συνθήκες «άγριας δύσης» στη χωροθέτηση ΑΠΕ και απώλεια ενεργειακών εργαλείων (σχέδιο ΝΔ για ιδιωτικοποίηση ΔΕΠΑ Υποδομών, ΔΕΔΔΗΕ, ΑΔΜΗΕ και στη συνέχεια ΔΕΗ, ΕΛΠΕ, κλπ).

Με υψηλό κοινωνικό κόστος μετάβασης απειλούνται οι κάτοικοι και οι εργαζόμενοι σε γεωγραφικές περιοχές και δραστηριότητες υψηλής έντασης άνθρακα, όπως οι λιγνιτικές περιοχές που ήδη βρίσκονται αντιμέτωπες με την ανεργία και τη φτώχεια. Η αγωνία εντείνεται καθώς το κυβερνητικό πυροτέχνημα της απολιγνιτοποίησης, εδώ και δύο χρόνια δεν έχει συνοδευτεί από κανένα πραγματικό σχέδιο μετάβασης για τις λιγνιτικές περιοχές.

Ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ σχεδιάζει την πράσινη μετάβαση στο νέο ενεργειακό και οικονομικό υπόδειγμα, **με όρους Ενεργειακής Δικαιοσύνης και Δημοκρατίας** που διασφαλίζει την κλιματική δικαιοσύνη και τη συμμετοχή των πολλών στην ενεργειακή μετάβαση σε ΑΠΕ. Το αναπτυξιακό υπόδειγμα του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ ενσωματώνει τις αρχές αυτές σε ένα Σχέδιο Δίκαιης Πράσινης Μετάβασης, στο οποίο συμμετέχουν όλοι, όλοι έχουν πρόσβαση στα αγαθά της ζωής και της προόδου, εξασφαλίζεται η προοπτική της χώρας μας και της οικονομίας της στο νέο κλιματικό ανταγωνισμό και προστατεύονται οι πιο ευάλωτες ομάδες πολιτών, οι εργαζόμενοι και οι γεωγραφικές περιοχές που κινδυνεύουν να μείνουν πίσω.

Η πράσινη μετάβαση για να είναι αποτελεσματική και διατηρήσιμη πρέπει να συνδυαστεί με τη μείωση των ανισοτήτων και της ανασφάλειας. Δηλαδή πρέπει να διασφαλίσουμε ότι το εισόδημα των χαμηλών και μεσαίων στρωμάτων δεν θα μειωθεί, αντίθετα η πράσινη μετάβαση πρέπει να αξιοποιηθεί για να βρουν περισσότερες και καλύτερες δουλειές οι εργαζόμενοι, περισσότερες και καλύτερες ευκαιρίες οι μικρομεσαίοι και οι αυτοαπασχολούμενοι. Απαιτείται προς αυτό τον σκοπό η ενεργοποίηση τριών πολιτικών πεδίων:

- 1) Διασφάλιση πρόσβασης από όλους στα κοινά αγαθά (νερό, ενέργεια, υγεία, παιδεία κλπ.)
- 2) Επενδύσεις για τη δημιουργία πολλών νέων ποιοτικών «πράσινων» θέσεων εργασίας και κίνητρα χρήσης πράσινης τεχνολογίας, κυκλικής οικονομίας με αντικίνητρα χρήσης άνθρακα, με ταυτόχρονους μηχανισμούς εξισορρόπησης ώστε να μην επιβαρυνθούν χαμηλά και μεσαία εισοδήματα, και οι ΜμΕ (πχ carbon fee and dividend).
- 3) Το ελληνικό φυσικό κεφάλαιο βιοποικιλότητας να γίνει το σήμα κατατεθέν και πόρος της ανάπτυξης και όχι μιας οικονομικής μεγέθυνσης που λειτουργεί σε βάρος της φύσης.

Η ευκαιρία για μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας

Το Σχέδιο Δίκαιης Πράσινης Μετάβασης του ΣΥΡΙΖΑ – ΠΣ βασίζεται στην κεντρική ιδέα ότι η Πράσινη Μετάβαση (και ο Ψηφιακός Μετασχηματισμός) μπορούν να συνδυαστούν, με την Παραγωγική και Τεχνολογική Ανασυγκρότηση που έχει ανάγκη η ελληνική οικονομία, και ταιριάζουν στις δυνατότητες και ιδιαιτερότητές της, γιατί ευνοούνται η αποκέντρωση, η τοπικότητα, οι σύντομες αλυσίδες αξίας το μοίρασμα της παραγωγής σε όλους, η ιδιαίτερη ποιότητα προϊόντων και υπηρεσιών.

Πράσινη και ψηφιακή τεχνολογία μας προσφέρουν αυτή τη δυνατότητα (αποκεντρωμένη παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ, συμψηφισμός ενέργειας, τοπικά προϊόντα στον τουρισμό, κυκλική οικονομία). Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας μας και κυρίως το ιδιαίτερο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον και η ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού όχι μόνο είναι συμβατά με την πράσινη μετάβαση αλλά δημιουργούνται νέες ευκαιρίες. Το πρασίνισμα του τουρισμού, η ανάπτυξη του αγροδιατροφικού συμπλέγματος η μεταποίηση μέσω της κυκλικής οικονομίας είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Το Σχέδιο Δίκαιης Πράσινης Μετάβασης και μετασχηματισμού της οικονομίας του ΣΥΡΙΖΑ – ΠΣ αναπτύσσεται **σε πέντε άξονες:**

Πρώτον, προκρίνει την ισότιμη πρόσβαση στα ενεργειακά προϊόντα, θεωρεί την πρόσβαση στην ενέργεια καθολικό αγαθό και προεγγράφει τη μετάβαση με τη συμμετοχή του συνόλου των κοινωνικών ομάδων. Ταυτόχρονα επιζητά να υπάρξουν επαρκείς πόροι και μέτρα πολιτικής για μια ομαλή και ισόρροπη μετάβαση των περιφερειών που θα θιγούν και αναλαμβάνει την ευθύνη της πολιτείας για τις περιοχές που παρουσιάζουν έλλειμμα στη μετάβαση.

Δεύτερον, αναδεικνύει ένα νέο ενεργειακό πρότυπο που στηρίζεται στις ΑΠΕ. Προσβλέπει στην ταχεία αποκλιμάκωση των άλλων πηγών ενέργειας, του λιγνίτη και του φυσικού αερίου, με τρόπο που να διασφαλίζει τη σταθερότητα του ενεργειακού συστήματος, το κόστος ενέργειας και την επίτευξη απαιτητικών κλιματικών στόχων. Η στόχευση κλιματικής ουδετερότητας για το 2045, το υψηλό κόστος φόρου άνθρακα, ο χρόνος απόσβεσης αντίστοιχων επενδύσεων συνηγορούν στην

προγραμματική μας πρόταση απαγόρευσης οποιουδήποτε νέου έργου εξόρυξης με βάση τα ορυκτά καύσιμα.

Τρίτον αναπτύσσει την κοινωνική ιδιοκτησία και τον πλουραλισμό του ενεργειακού συστήματος. Προτάσσει έναν αποκεντρωμένο και δημοκρατικό τρόπο παραγωγής, διαχείρισης και κατανάλωσης ενέργειας. Δίνει τη δυνατότητα στις τοπικές κοινωνίες, στην αυτοδιοίκηση, την τοπική επιχειρηματικότητα, να συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγή ενέργειας και τον ενεργειακό μετασχηματισμό μέσα από αποκεντρωμένα και συμμετοχικά σχήματα όπως οι ενεργειακές κοινότητες, που μπορούν να εξασφαλίσουν και συμφωνία στις χωροθετήσεις και χαμηλό κόστος ενέργειας για τον τοπικό πληθυσμό και τις επιχειρήσεις.

Τέταρτον, δίνει απόλυτη προτεραιότητα στην κυκλική οικονομία, στην επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση υλικών και πρώτων υλών, και γενικότερα στην αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από την κατανάλωση των πεπερασμένων πόρων και στην εφαρμογή ολιστικών μεθόδων αντιρρύπανσης και περιβαλλοντικής προστασίας. Ενθαρρύνει τον σχεδιασμό προϊόντων ανθεκτικών στον χρόνο, την κοινωνία της ανακύκλωσης και την καινοτομία στην επαναχρησιμοποίηση ενώ στηρίζει ιδιαίτερα την κοινωνική και εναλλακτική οικονομία. Αξιοποιεί οικονομικά εργαλεία και κίνητρα για να τροφοδοτήσει τις πράσινες συμβάσεις, την πρόληψη παραγωγής απορριμμάτων, την εκτεταμένη διαλογή στην πηγή και την επαναχρησιμοποίηση νερού, λυμάτων και απορριμμάτων.

Πέμπτον, ενσωματώνει ως βασικό στοιχείο και κριτήριο το περιβάλλον και την προστασία της βιοποικιλότητας στην αναπτυξιακή διαδικασία, με εργαλεία τον δημοκρατικό χωρικό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό. Το περιβάλλον δεν είναι ανασταλτικός παράγοντας αλλά τροφοδότης της ανάπτυξης, το φυσικό περιβάλλον είναι η περιουσία της χώρας μας και η ανάπτυξη θα είναι μακροπρόθεσμη μόνο αν στηρίζεται στις αρχές της βιωσιμότητας και της επιστήμης.

Περιβαλλοντική βιωσιμότητα

Η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, δεν περιορίζεται στην επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας και σε ένα νέο πιο πράσινο οικονομικό μοντέλο. Προϋποθέτει υγιή οικοσυστήματα (δασικά, υγροτοπικά, θαλάσσια, παράκτια κλπ.) για την ίδια την υποστήριξη της ζωής, την αναζήτηση λύσεων βασισμένων στη φύση -με απλούστερη αυτή της δυνατότητας δέσμευσης μεγαλύτερων ποσοτήτων διοξειδίου του άνθρακα -, για τη δημιουργία τελικά ενός αξιοβίωτου φυσικού και αστικού περιβάλλοντος, που να παρέχει ποιότητα ζωής για όλους. Υπό αυτήν την έννοια, στη χώρα μας, ο αγώνας ενάντια στην κλιματική αλλαγή αποτελεί και αγώνα για ένα διαφορετικό μοντέλο κατανάλωσης και παραγωγής και εν τέλει για **έναν νέο τρόπο ζωής**.

Για τον ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ, το περιβάλλον βρίσκεται στον πυρήνα της δημοκρατικής διεκδίκησης για καλύτερη ποιότητα ζωής, με όρους χωρικής και περιβαλλοντικής δικαιοσύνης, ως κοινός τόπος έκφρασης της κοινωνικής, ατομικής και συλλογικής ζωής και δράσης. Για τον ΣΥΡΙΖΑ – ΠΣ προτεραιότητες στη μετάβαση έχουν:

- η κοινωνική διάσταση της πολιτικής και η επιστροφή της δικαιοσύνης, με άμβλυνση ανισοτήτων και μείωση ανασφάλειας ώστε να εξασφαλίζει την πρόσβαση όλων στα αγαθά της ζωής και της προόδου,
- η ασφάλεια δικαίου για τους πολίτες και για τους επενδυτές, με διαφανείς και ισότιμους όρους για όλους και συγκεκριμένους, ξεκάθαρους κανόνες για το τι μπορεί να γίνει και πού,
- η δημοκρατική διάσταση της πολιτικής, με δημοκρατικό προγραμματισμό που θα σέβεται την αυτοδιοίκηση και την τοπικότητα και θα τις αξιοποιεί, που δεν θα φοβάται τη διαφάνεια αλλά θα την κάνει καταλύτη κινητοποίησης των οικονομικών παραγωγών και των ενεργών πολιτών,
- η ευθύνη και ο ρόλος των δημόσιων πολιτικών, γιατί η πολιτεία οφείλει να αναλάβει την ευθύνη της μετάβασης, δεν την αφήνει στις στρεβλώσεις και αδικίες των αγορών, τη σχεδιάζει, την ελέγχει και εξασφαλίζει τη συμμετοχή/ισονομία όλων και ιδιαίτερα των πιο ευάλωτων, αλλά και τα συμφέροντα της χώρας και συνεργάζεται με όλα τα επίπεδα αυτοδιοίκησης για να πραγματοποιήσει τους στόχους,
- η ανθεκτικότητα κοινωνικών λειτουργιών, η ανθεκτικότητα υποδομών (αντιπλημμυρικά και λιμενικά έργα) και παραγωγής (π.χ. τουρισμός και γεωργία), σε σύνδεση με την ασφάλεια και πρόοδο της κοινωνίας (πολιτικές προσαρμογής και πολιτικής προστασίας, πρόληψη καταστροφών και πυρκαγιών),
- η διεύρυνση της ελληνικής παραγωγικής βάσης και της εγχώριας παραγόμενης αξίας, η αξιοποίηση της ελληνικής έρευνας και της καινοτομίας στην οικονομία, η αξιοποίηση του ελληνικού ενδογενούς δυναμικού και η τροφοδότηση και ενίσχυση spin off και start up επιχειρηματικών πρωτοβουλιών με αποκεντρωμένα χαρακτηριστικά.

Εν τέλει για τον ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ μία σύγχρονη οργανωμένη κοινωνία οφείλει να παρέχει εγγύηση για την ποιότητα του περιβάλλοντος, του εδάφους, του αέρα, του νερού, των οικοσυστημάτων και της τροφής.

Η αδιαμφισβήτητη ανάγκη για την παραγωγική ανασυγκρότηση δεν μπορεί να βασίζεται σε δραστηριότητες που επιβαρύνουν ασύμμετρα και ενδεχομένως με μη αναστρέψιμο τρόπο το περιβάλλον, όπως για παράδειγμα η εκτροπή του Αχελώου, οι επεμβάσεις στις περιοχές Natura 2000 ή οι εξορύξεις χρυσού, που υποστηρίζει η κυβέρνηση ΝΔ. Δραστηριότητες που απαιτούν καταστροφή φυσικών πόρων, δασικού πλούτου, υπόγειων υδροφορέων και ποταμών/υδατορευμάτων και βιοποικιλότητας και δημιουργούν μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στο περιβάλλον δεν αποτελούν στοιχεία ανάπτυξης γιατί μειώνουν το «κεφάλαιο» της χώρας και το κοινό μας μέλλον.

Στην Ελλάδα ελάχιστη μέριμνα έχει δοθεί στα θεσμικά εργαλεία προστασίας του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας. Οι δημόσιες υπηρεσίες περιβάλλοντος, οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος και οι διαδικασίες αδειοδότησης και ελέγχου συνεχώς υποβαθμίζονται και υποτιμώνται. Η μετάβαση απαιτεί στελεχωμένες, εξοπλισμένες και εξειδικευμένες υπηρεσίες σε κεντρικό και σε περιφερειακό επίπεδο, ανεξάρτητες από πολιτικές και επιχειρηματικές μεθοδεύσεις και πιέσεις,

που θα εξασφαλίζουν και τη μετάβαση και τον υγιή ανταγωνισμό και την ανθεκτικότητα και ακεραιότητα οικοσυστημάτων και οικισμών/πόλεων.

Ο μόνος θεσμός περιβαλλοντικής προστασίας με διάρκεια και παρουσία στη χώρα μας, ο οποίος βασιζόταν επίσης σε δημοκρατικές και συμμετοχικές διαδικασίες, δηλαδή οι Φορείς Προστατευόμενων Περιοχών, καταργήθηκε από την κυβέρνηση της ΝΔ όπως και μια σειρά μεταρρυθμίσεις και έργα προστασίας και διαχείρισης της μοναδικής ελληνικής βιοποικιλότητας.

Ταυτόχρονα η χώρα σταθερά παραβιάζει το ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό δίκαιο, σε μείζονα θέματα που αφορούν άμεσα την προστασία της υγείας και των οικοσυστημάτων. Η χώρα μας από το 2014 καταδικάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τις παράνομες χωματερές, το 2020 για το ελλειπές, εδώ και 30 χρόνια, πλαίσιο διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, ενώ επίσης παρουσιάζει αυξημένες συγκεντρώσεις ατμοσφαιρικών ρύπων στην Αθήνα. Όλα αυτά οφείλονται σε χρονίζοντα πολιτικά ελλείμματα. Ο ΣΥΡΙΖΑ -την περίοδο 2015-2019- ξεκίνησε συντεταγμένη προσπάθεια για την επίλυση όλων των χρόνιων περιβαλλοντικών ζητημάτων, με μεταρρυθμίσεις που τώρα αποφέρουν καρπούς (π.χ. χρηματοδοτήσεις και έργα για το κλείσιμο των παράνομων χωματερών, ίδρυση φορέων και δρομολόγηση περιβαλλοντικών μελετών και σχεδίων διαχείρισης για τις περιοχές Natura 2000, δασικοί χάρτες, πλαίσιο ανακύκλωσης και κυκλικής οικονομίας κλπ.).

Ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ, επιδιώκει τη διασφάλιση της αειφορικής διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών μέσω της θεσμικής τους κατοχύρωσης αλλά και μέσω των συμμετοχικών σχημάτων διακυβέρνησής τους, την προστασία της βιοποικιλότητας και την αποκατάσταση οικοσυστημάτων όπου απαιτείται.

Επιπλέον ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ δίνει προτεραιότητα σε έργα περιβαλλοντικής αποκατάστασης περιοχών με έντονη περιβαλλοντική επιβάρυνση, αρχής γενομένης από την αποκατάσταση όλων των πρώην εξορυκτικών και μεταλλευτικών περιοχών και των περιοχών που βρίσκονται σε διαδικασία απολιγνιτοποίησης μέσα από πόρους του ταμείου Ανάκαμψης και του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης. Και σχεδιάζει την ενίσχυση της ελληνικής παραγωγικής βάσης, τη δημιουργία ελληνικής βιομηχανίας ανακύκλωσης, αντιρρύπανσης και διαχείρισης αποβλήτων που θα βελτιώσει και το ισοζύγιο συναλλαγών της χώρας αλλά και το περιβάλλον και θα αναστείλει σε ένα βαθμό και το brain drain.

Επιδιώκει τον ταυτόχρονο βηματισμό της Ελλάδας στην επίτευξη των στόχων της νέας δεκαετίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο ως προς τη βιοποικιλότητα αλλά και ως προς τους όρους της πρωτογενούς παραγωγής.

Κλιματικός Νόμος

Για να πετύχει ο μετασχηματισμός, η χώρα μας χρειάζεται, το συντομότερο, ένα σαφή κλιματικό νόμο με συγκεκριμένα χρονικά βήματα που θα συνδέεται με τον προϋπολογισμό, θα εισάγει το κλιματικό και περιβαλλοντικό αποτύπωμα σε όλα τα χρηματοδοτικά και αναπτυξιακά εργαλεία και θα έχει ξεκάθαρα αποτελέσματα στην

κοινωνία ώστε να μην στερηθεί καμία κοινωνική ομάδα την πρόσβαση στα βασικά αγαθά της ζωής και της προκοπής.

Σε αυτή την κατεύθυνση, ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ έχει ήδη ανακοινώσει ότι εκτιμά και στηρίζει την από τα κάτω προετοιμασία του κλιματικού νόμου, το έχει δηλώσει και στις περιβαλλοντικές ΜΚΟ και στη Βουλή, και θα υπερασπιστεί αυτή τη διαδικασία αναγνωρίζοντας τη μείζονα σημασία της.

Η έλλειψη στρατηγικής, χρονοδιαγράμματος και περιεχομένου από τον Πρωθυπουργό και τον αρμόδιο Υπουργό στην πρόσφατη συζήτηση στη Βουλή μόνο ανησυχία και ανασφάλεια στην ελληνική κοινωνία και οικονομία μπορεί να προκαλεί.

Η ευκαιρία του Ταμείου Ανάκαμψης, του νέου ΕΣΠΑ και της ΚΑΠ

Το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αλλά και οι λοιποί ευρωπαϊκοί πόροι του νέου ΕΣΠΑ και της ΚΑΠ, αποτελούν μια μεγάλη ευκαιρία για την Ελλάδα για να δρομολογηθεί και να πετύχει η πράσινη μετάβαση. Οι ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και προτεραιότητες δίνουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης επενδύσεων αλλά και μεταρρυθμίσεων για τα επόμενα χρόνια στην Ελλάδα ώστε η αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων να οδηγήσει στη στήριξη ελληνικής παραγωγικής βάσης με βιώσιμα, καινοτομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά. Αλλά και να μετασχηματίσει το μεγαλύτερο μέρος της σημερινής επιχειρηματικότητας μέσα από μια νέα παραγωγική κουλτούρα με αειφορική διαχείριση των πόρων και κυκλικά χαρακτηριστικά.

Η πράσινη και ιδίως η ενεργειακή μετάβαση πρέπει να έχει ενισχυμένο ρόλο στο Ταμείο Ανάκαμψης και να ικανοποιεί τρία σημαντικά κριτήρια. Πρώτον την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας με διασφάλιση δηλαδή καθαρής και με προσιτό κόστος ενέργειας σε καταναλωτές και επιχειρήσεις. Δεύτερον, την κοινωνική διάσταση και τον απαιτούμενο πλουραλισμό στην παραγωγή ενέργειας, το γεγονός δηλαδή ότι όλοι πρέπει να συμμετέχουν χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς στις δυνατότητες παραγωγής καθαρής ενέργειας, ενώ παράλληλα τα οικονομικά οφέλη από τη μετάβαση να διαχέονται/ επιμερίζονται σε όλους. Τρίτον την αναπτυξιακή διάσταση, την ενίσχυση δηλαδή εγχώριων αλυσίδων παραγωγής αξίας, της τεχνολογίας και της απασχόλησης. Και φυσικά η προστασία του περιβάλλοντος δεν αφορά μόνο στη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου αλλά έχει σε πρώτη προτεραιότητα την ελληνική βιοποικιλότητα, τα δάση της χώρας μας, την αποκατάσταση και διαχείριση των οικοσυστημάτων και την προστασία του περιβάλλοντος με ισχυρές επενδύσεις πρόληψης της ρύπανσης, ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης, αντιρρύπανσης και διαχείρισης των αποβλήτων.

Σε αντίθεση με τις ανωτέρω προτεραιότητες το Σχέδιο Ανάκαμψης της ΝΔ – στο βαθμό που έχει δημοσιοποιηθεί – προβλέπει μηδενικές χρηματοδοτήσεις για ενεργειακές κοινότητες, ενεργειακή φτώχεια και κυκλική οικονομία.

Το σχέδιο του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ για την αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων εδράζεται στον πλουραλισμό των παραγωγών ενέργειας, στην αυτοπαραγωγή-

αυτοκατανάλωση, την παραγωγή και κατανάλωση δηλαδή ενέργειας από τα ίδια τα νοικοκυριά τις επιχειρήσεις και τους αγρότες, την αποκέντρωση της παραγωγής και αποθήκευσης ενέργειας και την ανάπτυξη τοπικών δικτύων, και φυσικά προωθεί συμμετοχικές μορφές στις επενδύσεις και τη διαχείριση της ενέργειας, τις **ενεργειακές κοινότητες**, ώστε να καταστεί εφικτός ο στόχος της ενεργειακής δημοκρατίας και της συμμετοχής του συνόλου της κοινωνίας στην πράσινη μετάβαση.

Επίσης εμπεριέχει τη σημαντική στήριξη των επενδύσεων στην **εξοικονόμηση ενέργειας** σε αυτούς που έχουν δυσκολία να ανταπεξέλθουν στο αντίστοιχο κόστος επένδυσης (νοικοκυριά χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος και μικρομεσαίες επιχειρήσεις).

Επιπλέον η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ προωθεί μεταρρυθμίσεις που εντάσσουν τις αρχές της **κυκλικής οικονομίας** στην οικονομία και επενδύσεις που θα συμβάλουν στην **προστασία του περιβάλλοντος, των δασών, των φυσικών οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας** αλλά και την **αποκατάσταση των λειτουργιών του δομημένου περιβάλλοντος, τη δημιουργία ελεύθερων χώρων στα αστικά κέντρα**, ενίσχυση των **μεταφορών** και της **βιώσιμης αστικής κινητικότητας**, αναβαθμίζοντας έτσι την ποιότητα ζωής σε πόλεις και οικισμούς.

Ο ρόλος της Πολιτείας στην πράσινη μετάβαση

Η ελληνική πολιτεία οφείλει να αναλάβει τη διοίκηση, να τεθεί επικεφαλής της μετάβασης και να εγγυηθεί ότι η μετάβαση θα γίνει με κοινωνική δικαιοσύνη, με διασφάλιση της πρόσβασης στα βασικά αγαθά, με πλουραλισμό της παραγωγικής βάσης και όχι προς όφελος λίγων και χωρίς κανόνες.

Η πολιτεία οφείλει να εξασφαλίσει την ποιότητα των φυσικών πόρων (έδαφος, αέρας, νερό, οικοσυστήματα, τροφή) και να στηρίζει αυτή την επαναστατική και καινοτομική αλλαγή της κατανάλωσης και της καθημερινότητας, με στήριγμα την παιδεία και την επιστήμη, ενώ οφείλει να αναλάβει την ευαισθητοποίηση και τη διαμόρφωση μιας νέας δημοκρατικής κουλτούρας για το περιβάλλον.

Στο αναπτυξιακό σχέδιο του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ, η πολιτεία δεν περιορίζεται στο στατικό ρόλο του ρυθμιστή ή του πεδίου επίλυσης συγκρούσεων και διαφορών, αλλά αποκτά ενεργητικό ρόλο που κατευθύνει τις εξελίξεις, μέσω συμφωνημένων σχεδίων και στρατηγικών για επιμέρους τομείς της Πράσινης Κοινωνικής Συμφωνίας.

Η στρατηγική παρέμβασής του εστιάζει στη μέριμνα και υποστήριξη όσων θίγονται από τις αλλαγές και στην αξιοποίηση των ευκαιριών, δίνοντας προτεραιότητα στο μετασχηματισμό και ανάπτυξη της ελληνικής παραγωγικής βάσης.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση και των δύο επιπέδων, αξιοποιώντας τα εργαλεία του δημοκρατικού προγραμματισμού, οφείλει να αναλάβει μέσω των πρωτοβουλιών της, τη στήριξη της τοπικής ανάπτυξης, την ανάπτυξη των υποδομών, την προετοιμασία

του ανθρώπινου δυναμικού, την περιβαλλοντική εκπαίδευση, τη διαμόρφωση της ατζέντας και του κοινωνικού διαλόγου.

Το κράτος ενισχύει τον δημόσιο χαρακτήρα υλικών και άυλων αγαθών όπως ο πολιτισμός, ο δημόσιος χώρος, ο αιγιαλός, το νερό, η ενέργεια με διαφάνεια και συμμετοχικότητα, με εμπλοκή των τοπικών κοινωνιών στις επιλογές διαχείρισής τους, τηρώντας όρους και κανόνες που θα είναι διαφανείς και ενιαίοι για όλους. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζει την βιωσιμότητα της οικονομικής δραστηριότητας που βασίζεται σε αυτά τα αγαθά.

Ο ρυθμιστικός ρόλος του κράτους αφορά κυρίως τις διαδικασίες αδειοδοτήσεων και ελέγχων, την προστασία του φυσικού, δομημένου και πολιτιστικού περιβάλλοντος, προϋποθέτει την επαρκή στελέχωση του δημοσίου τομέα και την ψηφιοποίηση όλων των σχετικών διαδικασιών, αλλά και τη διαμόρφωση όλων εκείνων των στοιχείων που εξασφαλίζουν την ασφάλεια δικαίου, (ολοκλήρωση των δασικών χαρτών και του κτηματολογίου, ολοκλήρωση του χωρικού και του πολεοδομικού σχεδιασμού, κατάργηση των κατ' εξαίρεση σχεδιασμών για συγκεκριμένα επενδυτικά σχέδια, κ.ο.κ.)

Προτάσεις:

- Πλήρης συντονισμός δράσεων σε κυβερνητικό επίπεδο, με τη θέσπιση Κυβερνητικού Συμβουλίου για την Πράσινη Μετάβαση, όπου θα συμμετέχουν όλα τα παραγωγικά και κοινωνικά Υπουργεία. Το Κυβερνητικό Συμβούλιο θα συντονίζει τις δράσεις για την εφαρμογή όλων των σχετικών πολιτικών (ενεργειακή πολιτική, κυκλική οικονομία, επιπτώσεις στον τομέα της εργασίας, έρευνα-καινοτομία και περιβαλλοντική εκπαίδευση κλπ.), προκειμένου να υπάρξει μία συνολική και δίκαιη μετάβαση για όλους.
- Αναβάθμιση του δυναμικού της δημόσιας διοίκησης με προσλήψεις νέων επιστημόνων υψηλής εξειδίκευσης και προσόντων μέσω ΑΣΕΠ.
- Στελέχωση και εξοπλισμός υπηρεσιών ελέγχου και αδειοδότησης περιβάλλοντος, των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος και των υπηρεσιών για το Περιβαλλοντικό Έγκλημα.
- Αναβάθμιση δεξιοτήτων και ψηφιακού εξοπλισμού, κατάρτιση στελεχών Δημόσιας Διοίκησης σε πράσινες πολιτικές, νέες τεχνολογίες και ψηφιακό περιβάλλον.

Τα ζητήματα της τοπικής διακυβέρνησης και προστασίας του περιβάλλοντος συνδέονται, στοχεύοντας στην κλιματική δικαιοσύνη και ασφάλεια, ως τμήμα των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Το στοίχημα της δίκαιης πράσινης μετάβασης θα κερδηθεί μόνο με τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών και των πολιτών. Δεν είναι τυχαίο ότι οι δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατά της κλιματικής κρίσης αποτελούν πλέον μία από τις προτεραιότητες του Κογκρέσου των Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως αυτές ορίστηκαν το Μάρτιο του 2021.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση το στήριγμα για μια νέα στάση ζωής

Οποιαδήποτε θεσμική μεταρρύθμιση δεν μπορεί να γίνει ερήμην της κοινωνίας, ούτε μπορεί να επιτύχει χωρίς την ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας. Η επιτυχία της πράσινης επανάστασης που κυοφορείται απαιτεί ευαισθητοποίηση, συνειδητοποίηση, κινητοποίηση, συμμετοχή. Ο ρόλος της παιδείας/εκπαίδευσης είναι κρίσιμος, όχι μόνο στην ανάδειξη των επιστημονικών δεδομένων που συνηγορούν υπέρ της θέσπισης γενναίων μεταρρυθμίσεων, αλλά και στην αλλαγή κουλτούρας και προτύπου ζωής της κοινωνίας.

Η σημερινή περιβαλλοντική εκπαίδευση αναπτύσσεται αποσπασματικά και εθελοντικά. Πολλές φορές επαφίεται στον εκπαιδευτικό και στους διαθέσιμους προσωπικούς του πόρους.

Η δική μας προσέγγιση επιδιώκει την ευαισθητοποίηση και την οριζόντια ένθεση της Πράσινης Μετάβασης και Προστασίας του Περιβάλλοντος σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης διαρθρωμένη σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσεων, από το δημοτικό μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Συγκεκριμένα:

- Ενίσχυση μαθημάτων σχετικά με το φυσικό περιβάλλον, τη βιοποικιλότητα, την υπερθέρμανση του πλανήτη και την κυκλική οικονομία στο βασικό πρόγραμμα του Υπ. Παιδείας
- Εκσυγχρονισμός των σχολικών βιβλίων και εισαγωγή νέων μαθημάτων με αξιοποίηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
- Ενίσχυση (οικονομική και θεσμική) Πανεπιστημιακών Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών για Περιβάλλον και Ενέργεια, Νέες Ενεργειακές Τεχνολογίες (Υδρογόνο κλπ.), Κλιματική Αλλαγή, Κυκλική Οικονομία, Βιοποικιλότητα, Βιώσιμη Ανάπτυξη.
- Ενίσχυση δράσεων στο πλαίσιο των Προπτυχιακών και Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων των ΑΕΙ, στην ανάδειξη των περιβαλλοντικών προβλημάτων και στην καλλιέργεια νέων δεξιοτήτων και διεπιστημονικότητας στις επαγγελματικές ευκαιρίες που ανοίγονται (στο δίπτυχο πράσινη μετάβαση-απασχόληση).
- Διεπιστημονική προσέγγιση θεσμών και κανόνων δικαίου με την χρήση συμπεριφορικών μεθόδων (behavioral law & economics) τόσο από τον νομοθέτη κατά τη θέσπιση δημόσιων πολιτικών όσο και από τη διοίκηση κατά την υλοποίηση των στόχων της Πράσινης Μετάβασης.
- Ένταξη στην εκπαιδευτική διαδικασία θεμάτων αλλαγής συμπεριφοράς στα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης.
- Δημιουργία πλαισίου συνέργειας όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης με φορείς για την υλοποίηση περιβαλλοντικών δράσεων και παρεμβάσεων στην τοπική κοινότητα.

Η πορεία για μια κλιματικά ουδέτερη Ελλάδα έως το 2045

Ο ΣΥΡΙΖΑ και οι ευρωπαϊκές δυνάμεις της Αριστεράς και των Πρασίνων στήριξαν από την πρώτη στιγμή τη διαμόρφωση ενός φιλόδοξου ευρωπαϊκού κλιματικού νόμου, ο οποίος θα θεσπίζει ένα συνολικό πλαίσιο βασισμένο στους κανόνες της επιστήμης και θα στοχεύει στο να καταστεί η Ευρώπη η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος, πριν από το 2050.

Σήμερα, μετά τη συμφωνία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Ελλάδα πρέπει και αυτή να αποκτήσει το δικό της κλιματικό νόμο, στοχεύοντας σε μηδενικές καθαρές εκπομπές το αργότερο έως το 2045, στόχος φιλόδοξος αλλά αναγκαίος.

Για το λόγο αυτό απαιτείται μια νέα, πιο φιλόδοξη αναθεώρηση του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα, αλλά και αναθεώρηση της Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής της χώρας έως το 2050 (η τελευταία του Ιανουαρίου του 2020 δεν στοχεύει στην κλιματική ουδετερότητα!).

Ο κλιματικός νόμος αφορά ένα διαφορετικό πλαίσιο διακυβέρνησης, που θα στηρίζεται στη συμμετοχή και στη διαφάνεια και στον απολογισμό απέναντι στην κοινωνία, ξεκάθαρες χρηματοδοτήσεις με σαφές κλιματικό και περιβαλλοντικό αποτύπωμα, αλλά κυρίως αποτύπωση των βασικών αρχών που θα πρέπει να διέπουν την πορεία για μια κλιματικά ουδέτερη Ελλάδα.

Για το ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ η πορεία αυτή θα πρέπει να ενσωματώνει πλήρως τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, διασφαλίζοντας την καθολική πρόσβαση σε προσιτές, αξιόπιστες και σύγχρονες υπηρεσίες ενέργειας και γενικά στα αγαθά της ζωής και της προόδου, χωρίς να δημιουργούνται νέες ανισότητες εις βάρος των εργαζομένων, των ευάλωτων, των χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων.

Η κλιματική δικαιοσύνη και η διάχυση των ωφελειών της προς όλη την κοινωνία, με όρους ενεργειακής δημοκρατίας, αποτελούν αρχές της πρότασης κλιματικού νόμου.

Παρά την ωριμότητα της συζήτησης σε ευρωπαϊκό και σε εθνικό επίπεδο διαπιστώνουμε μια επιφανειακή και χωρίς σχέδιο ανάγνωση αυτής της μεταρρυθμιστικής τομής από την κυβέρνηση, που οδηγεί σε αύξηση των ανισοτήτων και καθυστέρηση της χώρας μας στον διεθνή κλιματικό ανταγωνισμό.

Αξιολογούμε θετικά τη νομοθετική πρωτοβουλία των περιβαλλοντικών ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών, η οποία διαμορφώνεται «από τα κάτω προς τα πάνω» με μεγάλη συμμετοχή. Ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ έχει δεσμευτεί να παρακολουθήσει αυτή τη συζήτηση, να την αποδεχτεί ως βάση για συζήτηση και να υπερβεί κομματικές νοοτροπίες στη σύνθεση της τελικής πρότασης.

Συνοπτικά, οι προτάσεις μας για τον ελληνικό κλιματικό νόμο είναι οι ακόλουθες:

- Κλιματική ουδετερότητα (μηδενικές καθαρές εκπομπές) έως το 2045 με σαφείς ενδιάμεσους στόχους και τήρηση κλιματικού προϋπολογισμού ανά 5ετία.
- Ενσωμάτωση των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης στον κλιματικό νόμο ως βασικές αρχές της πορείας για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία.

- Θέσπιση ανεξάρτητης Επιστημονικής Επιτροπής εγνωσμένου κύρους, για την επεξεργασία της αναθεώρησης των ενδιάμεσων στόχων μείωσης εκπομπών και της κατεύθυνσης πολιτικής.
- Διαφανές και συμμετοχικό πλαίσιο διακυβέρνησης, με επαρκείς χρόνους διαβούλευσης σε ό,τι αφορά το σχεδιασμό, τον κλιματικό προϋπολογισμό, και τον απολογισμό εκπομπών.
- Εισαγωγή του κλιματικού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος σε όλα τα χρηματοδοτικά και αναπτυξιακά εργαλεία, πολιτική διαφάνειας και προγραμματισμού πόρων σε ό,τι αφορά τον κρατικό προϋπολογισμό (βλ. αντίστοιχο κεφάλαιο) και το κλιματικό αποτύπωμα όλων των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων.
- Ενεργοποίηση των πολιτικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή (Ν.4414/2016) που παραμένουν παγωμένες εδώ και δύο χρόνια, και οι οποίες απαιτούνται για να μπορέσει η χώρα μας να ανταπεξέλθει στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Εισαγωγή του κριτηρίου της ανθεκτικότητας για τις χρηματοδοτήσεις μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, του ΕΣΠΑ και του ΠΔΕ και γενικά για όλες τις δημόσιες χρηματοδοτήσεις.

Πρόσβαση όλων στα βασικά αγαθά

Η εξασφάλιση της πρόσβασης στα βασικά αγαθά είναι προτεραιότητα του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ και εκφράστηκε μέσα από τις προτάσεις που κατέθεσε ως κυβέρνηση για την αναθεώρηση των άρθρων του Συντάγματος. Ειδικότερα με την προτεινόμενη προσθήκη της παρ. 7 του άρθρου 21 θεσπίζεται ο δημόσιος έλεγχος των βασικών κοινωνικών αγαθών, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση όλων των πολιτών σε καθαρό νερό και αποχέτευση και σε φτηνή και καθαρή ενέργεια.

Η πρόταση αυτή είναι άμεσα συνδεδεμένη και με τους βασικούς στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης που βρίσκονται στο επίκεντρο της Ατζέντας 2030 και αποτελούν την κοινή δέσμευση 193 κρατών-μελών του ΟΗΕ, και ειδικότερα με τους στόχους 6 (καθαρό νερό και αποχέτευση) και 7 (προσιτή και καθαρή ενέργεια).

Η μέριμνα του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ για την πρόσβαση όλων στα βασικά αγαθά του ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, φυσικού αερίου εκφράστηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας και με την κατάθεση σχετικών τροπολογιών. Αντίστοιχες πρωτοβουλίες θα αναλάβει και στο μέλλον για να στηρίξει πολίτες και επαγγελματίες και την πρόσβασή τους στα βασικά αγαθά (απαραίτητη για την αξιοπρεπή διαβίωση ποσότητας ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, νερού, δεδομένων, απαγόρευση διακοπής παροχών, ρύθμιση των οφειλών νοικοκυριών, επαγγελματιών, επιχειρήσεων).

Μετασχηματισμός οικονομικού και παραγωγικού μοντέλου με άμβλυνση των ανισοτήτων

Η αναζήτηση ενός βιώσιμου οικονομικού και παραγωγικού μοντέλου για τη χώρα μας και ο τρόπος με τον οποίο αυτό θα επιτευχθεί, αποτελεί το κεντρικό πολιτικό επίδικο, εδώ και πολλά χρόνια. Μετά από μία δετία κρίσης, ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ ως κυβέρνηση παρουσίασε για πρώτη φορά το 2018 μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή στρατηγική για τη χώρα, βασισμένη στην πλήρη ενσωμάτωση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ έως το 2030. Μια στρατηγική για δίκαιη, ισόρροπη ανάπτυξη, χωρίς αποκλεισμούς, κοινωνικούς και οικονομικούς, η οποία στόχο είχε τα οφέλη να διαχέονται σε όλο τον κοινωνικό ιστό.

Μια οριζόντια διάσταση και πυλώνας αυτής της ανάπτυξης είναι το περιβάλλον, όχι μόνο ως αναπτυξιακός παράγοντας και πόρος, αλλά και κύριος παράγοντας της ποιότητας ζωής και της ασφάλειας όλων, παράλληλα με τη διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στα βασικά περιβαλλοντικά αγαθά όπως η καθαρή ενέργεια και το νερό.

Για τον ΣΥΡΙΖΑ, η πράσινη και ιδίως η ενεργειακή μετάβαση χρειάζεται ένα συγκεκριμένο σχέδιο που να ικανοποιεί την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας και την παραγωγικότητα της οικονομίας, ιδιαίτερα στο πλαίσιο του νέου ιδιότυπου κλιματικού ανταγωνισμού, αλλά και τρία σημαντικά κριτήρια.

- Πρώτον, την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας με διασφάλιση δηλαδή καθαρής και με προσιτό κόστος ενέργειας σε καταναλωτές και επιχειρήσεις.
- Δεύτερον, τον οικονομικό και κοινωνικό πλουραλισμό, το γεγονός δηλαδή ότι όλοι πρέπει να συμμετέχουν στις δυνατότητες παραγωγής καθαρής ενέργειας, ενώ παράλληλα τα οικονομικά οφέλη από τη μετάβαση να διαχέονται/ επιμερίζονται σε όλους.
- Τρίτον την αναπτυξιακή και περιφερειακή διάσταση, την ενίσχυση δηλαδή εγχώριων αλυσίδων παραγωγής αξίας, της τεχνολογίας και της απασχόλησης με ανάπτυξη της περιφέρειας και της υπαίθρου.

Στους παραγωγικούς κλάδους προτείνουμε ενδεικτικά:

- Ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας παντού: νέα στρατηγική για τα κτίρια, προώθηση σε όλα τα επίπεδα της βιομηχανικής συμβίωσης, της χρήσης δευτερογενών υλικών και εναλλακτικών πρώτων υλών, κίνητρα για βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της μείωσης του αποτυπώματος άνθρακα, cluster κυκλικής οικονομίας σε θύλακες μεταποίησης, τεχνολογικός και ενεργειακός μετασχηματισμός της ελληνικής μεταποίησης.
- Ισχυρά κίνητρα για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων ξεκινώντας από τα πλαστικά μιας χρήσης σε κλάδους με ισχυρό αποτύπωμα (τουρισμός, δημόσιος τομέας, εστίαση) και ενίσχυση επενδύσεων της περιβαλλοντικής βιομηχανίας και των υποδομών αντιρρύπανσης.
- Σχέδιο για μια τουριστική βιομηχανία με πράσινα πιστοποιητικά, πράσινα τοπικά προϊόντα, σύνδεση με το τοπικό αγροτοδιατροφικό προϊόν και την μπλε

οικονομία, πλήρη ανακύκλωση νερού και αποβλήτων/απορριμμάτων, χωρίς Πλαστικά μιας Χρήσης.

- Προσέλκυση επενδύσεων και κινητροδότηση σε κρίσιμους τομείς της πράσινης μετάβασης, όπως η ηλεκτροκίνηση, τα έξυπνα δίκτυα, η ευφυής γεωργία, οι έξυπνες υποδομές, η καινοτομία και τα νέα υλικά, το πρασίνισμα των εφοδιαστικών αλυσίδων.

Η στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ επικεντρώνεται στον μετασχηματισμό των παραγωγικών μονάδων στη νέα εποχή, την προώθηση της ελληνικής πράσινης καινοτομίας και έρευνας και την προσέλκυση επενδύσεων ενταγμένων στη νέα εποχή με σαφές συνολικό περιβαλλοντικό και κοινωνικό αποτύπωμα και ενιαίους κανόνες δικαίου που θα ισχύουν για όλους.

Ολοκληρωμένος χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός με σταδιακή απόσυρση όλων των εξαιρέσεων (ad hoc ρυθμίσεων)

Ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός αναδεικνύεται ως “κλειδί” για την προστασία του περιβάλλοντος, την παραγωγική ανασυγκρότηση, τη δίκαιη ανάπτυξη, την επανεκκίνηση της οικονομίας και την εργασία. Ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός χαρακτηρίζεται από πολυνομία και παραμένει δύσκαμπτος, πολύπλοκος, δυσλειτουργικός και με μικρή εφαρμοσιμότητα, στοιχεία που εγκλώβιζαν τον πολίτη μεταξύ τοπικού κομματάρχη – βουλευτή –υπουργού να ψάχνει για τη λύση στο δικό του πρόβλημα.

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ στην θητεία της έβαλε ισχυρές βάσεις ώστε να ανατραπεί αυτή η κατάσταση και να θεμελιωθεί η λογική του κράτους δικαίου. Με θεσμικές τομές προχώρησε τον εκδημοκρατισμό και την αποκέντρωση του χωροταξικού σχεδιασμού, παρέχοντας εργαλεία που έχουν ουσιαστική δημοκρατική διάσταση και μπορούν να τροφοδοτήσουν την οικονομία και την κοινωνία (εκσυγχρονισμός χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, προστασία δομημένου περιβάλλοντος, κτηματολόγιο, δασικοί χάρτες).

Δυστυχώς η ΝΔ κατεδάφισε πολύ σύντομα τις παρεμβάσεις αυτές, ενώ ανέτρεψε πλήρως το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, με παρεμβάσεις που:

- Διασπούν και καθυστερούν τον χωροταξικό σχεδιασμό, επιβάλλοντας κεντρικά την τομεακή πολιτική στο σχεδιασμό για τις χρήσεις γης και την ανάπτυξη.
- Υποβιβάζουν τον τοπικό σχεδιασμό, αγνοώντας τις τοπικές κοινωνίες και την Αυτοδιοίκηση και τον δημοκρατικό προγραμματισμό.
- Διατηρούν τις μέχρι σήμερα ανισότητες και κλείνουν το «μάτι» στα λόμπι και στα συμφέροντα.

Ο ΣΥΡΙΖΑ και με την ευκαιρία του Ταμείου Ανάκαμψης, προτείνει την ενίσχυση της ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, την προστασία του περιβάλλοντος και τη στήριξη μακροπρόθεσμα της ποιότητας ζωής των πολιτών:

- Προώθηση ολοκληρωμένου και δημοκρατικού χωρικού σχεδιασμού με ξεκάθαρους κανόνες σχεδιασμού, χωρίς υποβάθμιση του περιβάλλοντος και του δημόσιου χώρου των πόλεων, αλλά και την έλλειψη οργανωμένων θυλάκων για την υποδοχή δραστηριοτήτων υπεραξίας.
- Προώθηση ενιαίου μητροπολιτικού σχεδιασμού στις μητροπολιτικές περιοχές Αθήνας και Θεσσαλονίκης.
- Ολοκλήρωση των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων στη βάση των Καλλικρατικών Δήμων σε όλη τη χώρα.
- Προώθηση του θαλάσσιου χωρικού σχεδιασμού με συμπερίληψη του παράκτιου χώρου.
- Ολοκλήρωση των Δασικών Χαρτών.
- Ολοκλήρωση Κτηματολογίου.
- Οριοθέτηση ρεμάτων και φυσικών ροών ποταμών, αιγιαλού και παραλιών.
- Ολοκλήρωση της διαδικασίας θεσμοθέτησης των περιοχών Natura 2000.
- Πλήρης ψηφιοποίηση δεδομένων και ελεύθερη πρόσβαση σε αυτά.
- Κωδικοποίηση της πολεοδομικής νομοθεσίας.
- Οριστική λύση στην αυθαίρετη δόμηση μέσω της ενεργοποίησης της τράπεζας γης.

Προσαρμογή των δημοσιονομικών εργαλείων και των χρηματοδοτήσεων στις κλιματικές υποχρεώσεις

Λαμβάνουμε υπόψη τις αλλαγές που γίνονται στο κριτήρια προσανατολισμού κεφαλαίων και του Ευρωπαϊκού Κανονισμού για την ταξινόμηση (Taxonomy), ο οποίος καθιερώνει ενιαία κριτήρια (κλιματικά και περιβαλλοντικά) για τον χαρακτηρισμό μιας οικονομικής δραστηριότητας ως περιβαλλοντικά βιώσιμης καθώς και για τα πράσινα προϊόντα.

Τα περιβαλλοντικά κριτήρια/στόχοι αφορούν τον μετριασμό της και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τη βιώσιμη χρήση και προστασία των υδατικών και των θαλάσσιων πόρων, τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία, την πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης και την προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων. Παράλληλα, οι περιβαλλοντικά βιώσιμες δραστηριότητες θα πρέπει επίσης να σέβονται τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα.

Ο παραπάνω κανόνας ισχύει ήδη για τα έργα των Εθνικών Σχεδίων Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με την αξιολόγηση κάθε μεμονωμένου έργου ως προς την βιωσιμότητά του. Σε ίδια κατεύθυνση, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, προϋποθέτει την αξιολόγηση των επενδύσεων ως βιώσιμων για να μπορέσει να τις χρηματοδοτήσει.

Με τα παραπάνω διαπιστώνεται η αλλαγή προτεραιοτήτων χρηματοδότησης που με τη σειρά της οδηγεί στην τροποποίηση του χαρακτήρα των επενδύσεων που γίνονται πλέον επιλέξιμες και χρηματοδοτούμενες από το Ταμείο Ανάκαμψης αλλά και από τις κεντρικές και εμπορικές τράπεζες. Έτσι οι προτεραιότητες θα αφορούν

έργα ΑΠΕ, με κυρίαρχο το πράσινο υδρογόνο, πράσινες μεταφορές, τη βιώσιμη γεωργία, χωρίς φυτοφάρμακα, την προστασία από ακραία φαινόμενα, την κυκλική οικονομία και τη βιομηχανία με χαμηλό κλιματικό αποτύπωμα.

Σε κάθε περίπτωση η αξιολόγηση του κλιματικού και περιβαλλοντικού αποτυπώματος και η ανθεκτικότητα θα αποτελούν υποχρεωτικά στοιχεία αξιολόγησης και έγκρισης των χρηματοδοτήσεων.

Αντίστοιχα προτείνουμε δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα μετάβασης των προμηθειών του δημοσίου σε πράσινες προμήθειες.

Η παρακολούθηση της πορείας επίτευξης κλιματικών στόχων, μέσω της κατάρτισης κλιματικών προϋπολογισμών προϋποθέτει ανάλογα και την πλήρη διαφάνεια σε ό,τι αφορά τα μεγέθη και την κατανομή όλων των πόρων που σχετίζονται με τον κρατικό προϋπολογισμό, προκειμένου να γίνεται συνολική αποτίμηση της οικονομικής αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και κατάλληλος προγραμματισμός. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει, ανάλογα με ό,τι συμβαίνει σε ευρωπαϊκό επίπεδο, να εφαρμοστεί επιτέλους και στην Ελλάδα κατάλληλη ποσοτική καταγραφή των πόρων που σχετίζονται με τη μείωση εκπομπών και την κλιματική προσαρμογή, συνδυαστικά με τους στόχους ανά τομέα, αξιολόγηση της επάρκειάς τους, και επαναπροσδιορισμός αυτών. Ο κύκλος αυτός θα πρέπει να πραγματοποιείται σε ετήσια βάση (κύκλος κρατικού προϋπολογισμού) προκειμένου να είναι δυνατές αναπροσαρμογές στη βάση του 5ετούς κλιματικού προϋπολογισμού και απολογιστικά ανά 5ετία.

Ανθεκτικότητα κοινωνίας, υποδομών και οικονομικών δραστηριοτήτων

Η κλιματική δράση δεν περιορίζεται στην προσπάθεια μείωσης εκπομπών. Η χώρα μας, όπως και όλη η περιοχή της Μεσογείου, είναι μια από τις πλέον εκτεθειμένες περιοχές του πλανήτη στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Ήδη βιώνουμε, ιδιαίτερα αυξημένη μεταβλητότητα σε ό,τι αφορά τα ύψη των βροχοπτώσεων, των θερμοκρασιών και τη στάθμη της θάλασσας, εντείνοντας τα ήδη υπαρκτά προβλήματα διάβρωσης στις παράκτιες ζώνες. Με τη σειρά τους, παρόμοιες αλλαγές έχουν επιπτώσεις σε όλους τους τομείς: γεωργική παραγωγή, διαχείριση υδατικών πόρων, τουρισμό, παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας, χρήση ενέργειας, συνθήκες διαβίωσης πληθυσμού (ιδίως στα αστικά κέντρα), ελκυστικότητα τουριστικών προορισμών, συχνότητα και ένταση δασικών πυρκαγιών, συχνότητα και ένταση πλημμυρικών φαινομένων, τιμές και παραγωγή τροφίμων, αλυσίδες αξίας στη βιομηχανία/μεταποίηση κλπ.

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής πλήττουν περισσότερο περιοχές ήδη υποβαθμισμένες περιβαλλοντικά, και είναι εντονότερες για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, τα χαμηλά εισοδήματα και τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα που δεν μπορούν να ανταποκριθούν στην απώλεια εισοδήματος και περιουσίας.

Η απαραίτητη ενίσχυση της πολιτικής προστασίας, ως μηχανισμού αντιμετώπισης έκτακτων φαινομένων όπως οι πλημμύρες και οι δασικές πυρκαγιές και η ετήσια πρόληψη π.χ. με καθαρισμό των δασών και διάνοιξη αντιπυρικών ζωνών αποτελεί ένα μόνο τμήμα της λύσης. Στον τομέα αυτό ο ΣΥΡΙΖΑ προτείνει ως εμβληματική παρέμβαση την αναδιοργάνωση του κρατικού μηχανισμού πολιτικής προστασίας και στα τρία επίπεδα (κεντρικό κράτος, περιφέρειες, δήμοι) στη βάση ενός σχεδίου με οργάνωση και σαφή διαχωρισμό αρμοδιοτήτων και ρόλων, τόσο σε ό,τι αφορά την πρόληψη, όσο και στην άμεση επέμβαση κατά την εξέλιξη των φαινομένων. Η πολυπλοκότητα και κρισιμότητα του θέματος απαιτεί την αξιοποίηση της επιστήμης, τη συνεχή βελτιστοποίηση του σχεδίου και τη μέγιστη δυνατή κοινωνική και πολιτική συναίνεση.

Ωστόσο, το ίδιο σημαντική είναι η ενσωμάτωση του κλιματικού κινδύνου στο σχεδιασμό και στη βελτίωση της ανθεκτικότητας σε όλους τους τομείς, από τον αστικό ιστό και τη γεωργική παραγωγή, ως τον τομέα της ασφάλισης, του τουρισμού και των εφοδιαστικών αλυσίδων.

Η Ελλάδα απέκτησε Εθνική Στρατηγική και πλαίσιο πολιτικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή το 2016. Για την ενίσχυση της πολιτικής, την εφαρμογή καινοτόμων λύσεων και την παρακολούθηση της εκπόνησης και εφαρμογής των Περιφερειακών Σχεδίων Προσαρμογής που προέβλεπε ο Ν. 4414/2016 η χώρα μας εξασφάλισε πρόσθετη ευρωπαϊκή ανταγωνιστική χρηματοδότηση. Από τον Ιούλιο του 2019 ωστόσο έγιναν ελάχιστα βήματα και ως προς τον περιφερειακό σχεδιασμό και ως προς την ενσωμάτωση της διάστασης της κλιματικής προσαρμογής σε όλες πολιτικές και παρεμβάσεις. Ως παράδειγμα αναφέρεται το πάγωμα της πολιτικής πρόληψης δασικών πυρκαγιών και της δρομολογημένης αντιμετώπισης του ιδιαίτερου σύνθετου προβλήματος στις μικτές περιοχές δάσους κατοικίας, εδώ και δύο χρόνια.

Πλέον είναι απαραίτητο, και στο πλαίσιο του εθνικού κλιματικού νόμου, να επιταχυνθούν όλες οι σχετικές δράσεις πρόληψης και προσαρμογής. Ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ προτείνει:

- Υποχρεωτικότητα ολοκλήρωσης των Περιφερειακών Σχεδίων Προσαρμογής που καταρτίζουν οι Περιφέρειες εντός του 2021. Χρονικός ορίζοντας αναθεώρησης Περιφερειακών Σχεδίων Προσαρμογής από τα 7 στα 5 έτη.
- Προτεραιότητα λύσεων αποκατάστασης οικοσυστημάτων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής έναντι συμβατικών «γκρίζων» έργων υποδομής (παράκτια οικοσυστήματα, πλημμυρικές πεδιάδες) και προώθηση της οικομηχανικής.
- Διασφάλιση του επιπέδου προστασίας περιβάλλοντος με βάση τους στόχους της Ευρ. Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα έως το 2030.
- Αποκατάσταση υποβαθμισμένων οικοτόπων που ενισχύουν την ανθεκτικότητα και καθορισμός οικολογικών διαδρόμων για τα είδη.
- Εφαρμογή της δασικής στρατηγικής και ειδικά της πολιτικής πρόληψης δασικών πυρκαγιών, ειδικά στη μικτή ζώνη δάσους κατοικίας.

- Υποχρεωτική εισαγωγή κριτηρίων κλιματικού κινδύνου στο σχεδιασμό νέων έργων υποδομής, και σε όλα τα σχέδια αστικών αναπλάσεων/αναζωογονήσεων.
- Νέο θεσμικό πλαίσιο για την αποκατάσταση και διαχείριση υδατορεμάτων.
- Ιεράρχηση και υλοποίηση ενός πακέτου έργων που θα ενισχύσουν την ανθεκτικότητα των υποδομών των πόλεων και της υπαίθρου, με έμφαση στην αντιπλημμυρική και αντιτυρική προστασία.
- Σχεδιασμό της αναδιάρθρωσης της γεωργικής παραγωγής και των αρδευτικών/εγγειοβελτιωτικών έργων λαμβάνοντας υπόψη τα κλιματικά μοντέλα και τις κλιματικές προβλέψεις.

Νέο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα

Το Προσχέδιο του ΕΣΕΚ (2018) που είχε καταθέσει η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ είχε ως στόχο την σταδιακή πλήρη απανθρακοποίηση (αντικατάσταση λιγνίτη με ΑΠΕ και όχι με φ/α), ενώ τώρα η αναθεώρηση της ΝΔ προβλέπει ταχύτερη απόσυρση του λιγνίτη, αλλά νέες επενδύσεις ορυκτού φυσικού αερίου (με κίνδυνο να παραμείνει δεσμευμένη η χώρα στο φ/α για περισσότερο χρονικό διάστημα έως ότου αποσβεστούν οι επενδύσεις). Δεν είναι σχέδιο απανθρακοποίησης.

Το Πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ αναδεικνύει ένα νέο ενεργειακό πρότυπο που στηρίζεται στην εξοικονόμηση ενέργειας και στις ΑΠΕ. Προσβλέπει στην ταχεία αντικατάσταση όλων των ορυκτών καυσίμων (συμπεριλαμβανομένου του φυσικού αερίου), με τρόπο που να διασφαλίζει τη σταθερότητα του ενεργειακού συστήματος και την επίτευξη των κλιματικών στόχων.

Με δεδομένο επίσης το στόχο της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2045, αλλά και την ολοένα και πιο έντονα διαφαινόμενη μείωση ενδιαφέροντος για την εκμετάλλευση νέων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων, ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ με τις δημοσιευμένες προγραμματικές θέσεις προτείνει τη μη παραχώρηση νέων αδειών για έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, ενώ όσες άδειες εγκαταλείπονται από τους επενδυτές δεν θα ανανεώνονται. Με ενισχυμένες δημόσιες υπηρεσίες περιβάλλοντος θα αξιολογούνται και θα ελέγχονται οι ισχύουσες άδειες έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων με αυστηρά περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια ενώ θα προτείνουμε συμφωνίες αναστολής δραστηριοτήτων σε προστατευόμενες περιοχές και εφαρμογή όλων των διεθνών συμβάσεων και συνθηκών στις περιοχές έρευνας.

Το Σχέδιο Δίκαιης Πράσινης Μετάβασης του ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ -στο πλαίσιο του Προγράμματος προκρίνει την ισότιμη πρόσβαση στα ενεργειακά προϊόντα, θεωρεί την πρόσβαση στην ενέργεια καθολικό αγαθό και προεγγράφει τη μετάβαση με τη συμμετοχή των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων. Ταυτόχρονα επιζητά να υπάρξουν επαρκείς πόροι και μέτρα πολιτικής για μια ομαλή και ισόρροπη μετάβαση των περιφερειών που θα θιγούν.

Το Ταμείο Ανάκαμψης αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία για την ενεργειακή μετάβαση και πρέπει να στοχεύει σε:

- Τοπικά δίκτυα και μονάδες αποθήκευσης σε περιφερειακό επίπεδο με ειδικό ρόλο ΑΔΜΗΕ, ΔΕΔΔΗΕ.
- Ολοκλήρωση διασύνδεσης νησιών.
- Πράσινα (ενεργειακά αυτόνομα) νησιά με τοπικά δίκτυα και συμμετοχική παραγωγή τοπικών επιχειρήσεων και ενεργειακών κοινοτήτων.
- Έξυπνα δίκτυα και έξυπνοι μετρητές με διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα του ΔΕΔΔΗΕ/ΑΔΜΗΕ.
- Πρόγραμμα πράσινης μετάβασης για τον ενεργοβόρο τομέα της βιομηχανίας (τσιμέντα, αλουμίνιο, σιδηροβιομηχανία, νικέλιο κ.ο.κ.).
- Στήριξη πρωτοβουλιών για καινοτόμες μορφές ΑΠΕ όπως η βιομάζα, το βιοαέριο, η γεωθερμία, το πράσινο υδρογόνο και τα θαλάσσια αιολικά πάρκα.

Σε αντίθεση με τη ΝΔ, εμείς θέλουμε ένα ισχυρό ρόλο, ρυθμιστικό και παρεμβατικό της πολιτείας, στο πλαίσιο της Πράσινης Μετάβασης γιατί αφενός αντιλαμβανόμαστε την ενέργεια ως δημόσιο/κοινωνικό αγαθό που το «αόρατο» χέρι της αγοράς δεν μπορεί να διασφαλίσει την πρόσβαση σε αυτό.

Ειδικά τώρα, με την επερχόμενη οικονομική κρίση μετά τον κορωνοϊό, η φτώχεια αυξάνεται και η παύση των αναστολών πρόκειται να οδηγήσει πολλούς πολίτες στην ανεργία. Συνεπώς το επόμενο διάστημα όλο και περισσότερα νοικοκυριά ενδεχομένως να βρεθούν αντιμέτωπα με την ενεργειακή φτώχεια.

Χρειάζονται παρεμβάσεις σε δύο κατευθύνσεις: στη διασφάλιση πρόσβασης στην ενέργεια σε χαμηλές τιμές και στη διασφάλιση ότι θα υπάρχει «δίχτυ ασφαλείας» για τους πιο ευάλωτους με κάλυψη οφειλών για τα νοικοκυριά που αδυνατούν, όπως κάναμε με τη σύσταση του Ταμείου Επανασυνδέσεων επί ΣΥΡΙΖΑ, πρόγραμμα που από την παρούσα κυβέρνηση υλοποιείται με μικρότερη χρηματοδότηση και δικαιούχους.

Το ζήτημα του κόστους ενέργειας είναι κρίσιμο τόσο για την «ανάκαμψη» των νοικοκυριών μετά την πανδημία όσο και για την ανάκαμψη της πραγματικής οικονομίας. Η κυβέρνηση ΝΔ από την αρχή της διακυβέρνησής της επέλεξε να επιβαρύνει τους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας, με αυξήσεις ενώ περιόρισε τον ανταγωνισμό στην εμπορία ενέργειας. Ανέχτηκε όλο το 2020 φαινόμενα αισχροκέρδειας στην αγορά ηλεκτρισμού ενώ η κατάρρευση της χονδρικής τιμής ηλεκτρικής ενέργειας δεν μετακλίστηκε ποτέ στους τελικούς καταναλωτές.

Η λειτουργία του Μοντέλου-Στόχου Target Model δεν φάνηκε να ενισχύει τελικά τον ανταγωνισμό προς όφελος των καταναλωτών αφού η κερδοσκοπία και η χειραγώγηση της αγοράς από τους καθετοποιημένους παίκτες, συμπεριλαμβανομένης της ΔΕΗ, συνεχίστηκε στην αγορά εξισορρόπησης του νέου συστήματος. Οι αυξήσεις στα τιμολόγια της ΔΕΗ συνεχίζονται με την ενεργοποίηση ρήτρας διοξειδίου του άνθρακα.

Εξοικονόμηση Ενέργειας σε Κτίρια

Η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων αποτελεί βασικό εργαλείο για την επίτευξη των Ενεργειακών στόχων της χώρας. Τα κτίρια καταναλώνουν το

μεγαλύτερο μερίδιο ενέργειας, έχοντας παράλληλα το μεγαλύτερο δυναμικό εξοικονόμησης ενέργειας.

Ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ προτείνει ακόμη πιο εμπροσθοβαρή προγράμματα εξοικονόμησης, στοχεύοντας τουλάχιστον 100.000 κατοικίες ετησίως, αλλά και ενεργειακή αναβάθμιση σημαντικά μεγαλύτερου αριθμού κτηρίων του Δημοσίου και της κεντρικής κυβέρνησης.

- Απαιτείται ενεργοποίηση του προγράμματος ΗΛΕΚΤΡΑ που είναι ολοκληρωμένο από το Μάη του 2019 και αφορά όχι μόνο την ενεργειακή αναβάθμιση των δημόσιων κτιρίων (όπως σχολεία, νοσοκομεία, πανεπιστήμια, μουσεία, κρατικά θέατρα και χώροι πολιτισμού), αλλά και την κτιριακή τους αναβάθμιση και όχι φυσικά με την παραχώρησή τους με ΣΔΙΤ.
- Απαιτείται ενεργοποίηση της πλατφόρμας του «ενεργειακού υπευθύνου κτιρίου». Μέσω της πλατφόρμας θα καταγράφεται η πραγματική εικόνα για τα δημόσια κτίρια, τόσο της ενεργειακής κατανάλωσης όσο και του κόστους αυτής.
- Για τα ιδιωτικά κτίρια, το εξοικονομώ, με πλατφόρμα ανοικτή με συνεχή χρηματοδότηση (ταμείο ανάκαμψης- ΕΣΠΑ), πρέπει να διατηρήσει και να αυξήσει τα κοινωνικά κριτήρια. Να παραμείνει γρήγορο όσον αφορά την υλοποίηση και εκταμίευση, όχι μόνο για την επίτευξη των ενεργειακών στόχων όσο και για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας.
- Χρηματοδότηση σε κοινωνικά προγράμματα Δήμων για επιδοτήσεις και ενισχύσεις ευάλωτων νοικοκυριών για συνδέσεις με Φυσικό Αέριο και επανασυνδέσεις με ηλεκτρικό ρεύμα.
- Προτείνεται η ενεργοποίηση προγραμμάτων εξοικονόμησης για τη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα, τους βιοτέχνες και τους επαγγελματίες, τα εμπορικά καταστήματα και τον τουρισμό, τα κτίρια γραφείων και τις βιομηχανίες, με έμφαση στο υφιστάμενο κτιριακό απόθεμα της χώρας.

Ενεργειακή δημοκρατία-Ενεργειακές Κοινότητες

Το Σχέδιο Δίκαιης Πράσινης Μετάβασης του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ στηρίζει τον πλουραλισμό στην παραγωγή και εμπορία ενέργειας ενώ για τα δίκτυα και τα φυσικά μονοπώλια προτάσσει τον δημόσιο έλεγχο. Προτάσσει έναν αποκεντρωμένο και δημοκρατικό τρόπο παραγωγής, διαχείρισης και κατανάλωσης ενέργειας. Δίνει τη δυνατότητα στις τοπικές κοινωνίες, στην αυτοδιοίκηση, την τοπική επιχειρηματικότητα να συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγή ενέργειας και τον ενεργειακό μετασχηματισμό μέσα από αποκεντρωμένα και συμμετοχικά σχήματα όπως οι ενεργειακές κοινότητες, «εργαλείο» που θέσπισε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ για την ενεργό εμπλοκή των πολιτών στην παραγωγή καθαρής ενέργειας από ΑΠΕ.

Με τις νομοθετικές της επιλογές η ΝΔ, που είναι στο σύνολό τους κατά των Ενεργειακών Κοινοτήτων, πάγωσε την προκήρυξη χρηματοδότησης από το ΕΣΠΑ,

ακύρωσε τα προνόμια σύνδεσης, παρενέβη στη μετοχική σύνδεση και τις ωθεί χωρίς κριτήρια στις ανταγωνιστικές διαδικασίες, βάζει ένα «δυναμίτη» στον εν εξελίξει μετασχηματισμό του ενεργειακού μείγματος και στην επίτευξη των εθνικών κλιματικών μας στόχων.

Την ίδια στιγμή το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της ΝΔ προβλέπει μηδέν ευρώ για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας και δεν συμπεριλαμβάνει τις ενεργειακές κοινότητες στις χρηματοδοτήσεις του Σχεδίου.

Στο δικό μας σχέδιο προτείνουμε:

- Το 50% των αδειών ΑΠΕ να κατανέμεται δεσμευτικά σε ενεργειακές κοινότητες, νοικοκυριά, μικρομεσαίες επιχειρήσεις και αγρότες (και το υπόλοιπο σε μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις) προκειμένου να ενισχυθεί η ενεργειακή δημοκρατία. Με κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία (κυρίως εγγυοδοσίας μέσω της Αναπτυξιακής Τράπεζας) διασφαλίζεται η πρόσβαση των Ενεργειακών Κοινοτήτων, των ΜμΕ, και των νοικοκυριών σε χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους. Επίσης με προνομιακές ρυθμίσεις διασφαλίζεται η πρόσβαση στα δίκτυα/συνδέσεις. Η πολιτεία προτεραιοποιεί οικονομικά εργαλεία ενίσχυσης εγκατάστασης ΑΠΕ (π.χ. φωτοβολταϊκά στέγης) για αυτοπαραγωγή/ αυτοκατανάλωση.
- Συνηγορούμε υπέρ της πρότασης των ΜΚΟ (WWF) για ενίσχυση των ενεργειακών κοινοτήτων μέσω ένταξης της χρηματοδότησής τους στο Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, μία πρόταση που μπορεί να στηρίξει την αυτοπαραγωγή, την ενεργειακή δημοκρατία και την καταπολέμηση της ενεργειακής πενίας στην πράξη, με χρηματοδότηση για την ίδρυση ενεργειακών κοινοτήτων από όλους τους δήμους και τη θέσπιση ελάχιστης εγκατεστημένης ισχύος, ανάλογα με το πληθυσμιακό μέγεθός τους, μέχρι το 2024.

Πρώθηση των ΑΠΕ και των νέων μορφών πράσινης ενέργειας

Ο μετασχηματισμός του ενεργειακού συστήματος της χώρας έχει ήδη ξεκινήσει αλλά πρέπει να οριοθετηθεί προς τη σωστή κατεύθυνση της πλήρους απανθρακοποίησης. Πέρα από τον περιορισμό των νέων επενδύσεων σε φυσικό αέριο, εξετάζεται η μεσοπρόθεσμη εξασφάλιση της πρόσβασης σε ενεργειακό μέσο θέρμανσης και παραγωγής για την περιφέρεια, και κυρίως οι εμπροσθοβαρείς επενδύσεις σε στιβαρά προγράμματα βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης. Αυτό συνεπάγεται και επίλυση μιας σειράς ζητημάτων που σχετίζονται με την περαιτέρω διείσδυση των ΑΠΕ, με όρους προστασίας του περιβάλλοντος και κοινωνικής αποδοχής, την απανθρακοποίηση των μεταφορών, την αποθήκευση ενέργειας, την ανάπτυξη ΑΠΕ στο θαλάσσιο χώρο, τα έξυπνα δίκτυα, το πράσινο υδρογόνο, τα εναλλακτικά καύσιμα και την εφαρμογή νέων λύσεων σε όλους τους τομείς.

Η δήθεν απλοποίηση του αδειοδοτικού πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, με τον περιβαλλοντικό νόμο-έγκλημα, όπως χαρακτηρίστηκε από

σύσσωμες τις περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ν. 4685, οδήγησε σε αλαλούμ στη χωροθέτηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ).

Είναι σαφές ότι η ορθή ανάπτυξη των ΑΠΕ στη χώρα μας οφείλει να γίνει με σύγχρονους κανόνες και όχι με τις συνθήκες «άγριας δύσης» που επικρατούν σήμερα. Ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ και ως αξιωματική αντιπολίτευση έχει πιέσει για την τάχιστη ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων που είχε ξεκινήσει (Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ, και Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες για τις περιοχές Natura 2000, πρόταση γεωγραφικής κατανομής απαιτούμενου δυναμικού ΑΠΕ λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές ανάγκες, τη φέρουσα ικανότητα και την αρχή της δυναμικής αυτάρκειας), κατανοώντας ότι αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να υπάρξει ορθή χωροθέτηση με ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Αυτή η προτεραιότητα παραμένει και σήμερα επείγουσα.

Τα θεσμικά κενά της πολιτικής της κυβέρνησης ΝΔ δημιουργούν σοβαρά προβλήματα στα οικοσυστήματα και δρουν ενάντια στην περαιτέρω διεύρυνση των ΑΠΕ και στην πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα. Μας οδηγούν στην προσωρινή προστασία των περιοχών Natura 2000 με αναστολή αδειοδοτήσεων μεγάλων έργων έως ότου ολοκληρωθούν οι μεταρρυθμίσεις αυτές, αλλά και σε θεσμικές κυρώσεις σε επενδυτές που ενώ γνωρίζουν με σαφήνεια το θεσμικό πλαίσιο, επιδιώκουν την κατάτμηση έργων προκειμένου να παρακάμψουν το σκόπελο της διαβούλευσης και της περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Η χώρα μας οφείλει να επενδύσει και στην ανάπτυξη νέων πράσινων μορφών ενέργειας, όπως οι θαλάσσιες ΑΠΕ, το πράσινο υδρογόνο, και στην περαιτέρω διεύρυνση άλλων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως το βιοαέριο και η βιομάζα, αναπτύσσοντας παράλληλα και τις υποδομές για αποθήκευση ενέργειας. Σήμερα ωστόσο παρατηρείται καθυστέρηση σε όλους τους τομείς: το θεσμικό πλαίσιο για την αποθήκευση δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, η εθνική στρατηγική για το υδρογόνο δεν έχει ολοκληρωθεί, ενώ η προώθηση των θαλάσσιων ΑΠΕ φαίνεται ότι θα πραγματοποιηθεί χωρίς να έχει ολοκληρωθεί προηγουμένως ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός, πιθανότατα αναπαράγοντας τα προβλήματα χωροθέτησης και συγκρούσεων χρήσεων που ήδη παρατηρούνται στο χερσαίο χώρο.

Στον τομέα των μεταφορών, η έως σήμερα κυβερνητική πολιτική επικεντρώνεται μονοσήμαντα στην προώθηση της «ιδιωτικής ηλεκτροκίνησης» με όχι μεγάλη επιτυχία, σε ότι αφορά τους επαγγελματικούς στόλους και τα ταξί. Ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ τάσσεται υπέρ μιας ευρείας πολιτικής η οποία θα στοχεύει όχι μόνο στην ηλεκτροκίνηση αλλά σε εξηλεκτρισμένες μεταφορές, με έμφαση στις δημόσιες μεταφορές, και στη σταδιακή απόσυρση ρυπογόνων οχημάτων και αντικατάστασής τους με άλλα περιβαλλοντικά φιλικότερα. Κρίσιμο σημείο για αυτήν την πολιτική είναι ο καθορισμός αυστηρών χρονικών ορόσημων για την απόσυρση κατηγοριών οχημάτων παλαιάς τεχνολογίας (συμπεριλαμβάνονται και τα βαρέα οχήματα) προκειμένου να υπάρχει επαρκής χρόνος για τη μετάβαση διάφορων επαγγελματικών στόλων. Συνοπτικά προτείνουμε:

- Ισχυρό πρόγραμμα επέκτασης σιδηροδρομικού δικτύου με πλήρη εξηλεκτισμό του και κίνητρα χρήσης του δικτύου μέσω σταθερής τροχιάς.
- Ανανέωση στόλου Μέσων Μαζικής Μεταφοράς με ηλεκτρικά ή άλλης πράσινης τεχνολογίας οχήματα.
- Ταχεία επέκταση των σημείων φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων.
- Ειδική στόχευση στους επαγγελματικούς στόλους (ταξί, φορτηγάκια διανομής/εμπορίου, τουριστικά λεωφορεία, σχολικά λεωφορεία κλπ.) με ενισχυμένο πρόγραμμα κινήτρων για αντικατάσταση οχημάτων με ηλεκτρικά και περιβαλλοντικά φιλικότερα, ειδικά σε ό,τι αφορά τα βαρέα οχήματα, σε συνδυασμό με πρόγραμμα απόσυρσης. Η επιλογή αυτή μπορεί να αλλάξει την ποιότητα αστικού περιβάλλοντος στα μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα κλπ.) και σε τουριστικούς προορισμούς.
- Επέκταση των προγραμμάτων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και αναβάθμιση στο πλαίσιο αυτό των δημόσιων μεταφορών σε τοπικό επίπεδο, της επέκτασης των ποδηλατόδρομων και της επέκτασης της χρήσης μορφών μικροκινητικότητας.
- Κίνητρα για την ενεργειακή αναβάθμιση του στόλου πλοίων κοντινών αποστάσεων και της ποντοπόρου Ναυτιλίας.
- Αξιοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης και των εξειδικευμένων Ευρωπαϊκών πόρων (Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, Ταμείο CEF, TEN-T) για την αντικατάσταση και ενεργειακή αναβάθμιση του γερασμένου και ρυπογόνου ακτοπλοϊκού στόλου με την ταυτόχρονη ενεργοποίηση πολυετών συμβάσεων άγονων γραμμών.
- Δημιουργία υποδομών φόρτισης πλοίων για πλοία τοπικών συνδέσεων με τη χρήση ΑΠΕ.
- Δημιουργία υποδομών ηλεκτροδότησης και εκτεταμένης εφαρμογής του cold ironing, ιδιαίτερα για λιμάνια διανυκτέρευσης ακτοπλοΐας και κρουαζιέρας.

Η στήριξη πρωτοβουλιών για άλλες μορφές ΑΠΕ όπως η βιομάζα, το βιοαέριο, η γεωθερμία, το πράσινο υδρογόνο και οι θαλάσσιες ΑΠΕ, θα πραγματοποιηθεί με την κατάρτιση ενός ξεκάθολου θεσμικού πλαισίου αλλά και με κίνητρα που θα δοθούν για την πιλοτική ανάπτυξη projects στον ελληνικό χώρο.

Εξασφαλίζοντας τη Δίκαιη Μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών

Η απολιγνιτοποίηση της ηλεκτροπαραγωγής αποτελεί αναγκαίο και απαραίτητο στάδιο για την πλήρη απανθρακοποίηση του ενεργειακού μίγματος της χώρας μας. Οι αλλαγές στην ευρωπαϊκή ενεργειακή πολιτική, η αύξηση του φόρου άνθρακα και η χωρίς σχέδιο απολιγνιτοποίηση του κ. Μητσοτάκη έχει ήδη άμεσες και βαριές συνέπειες στην οικονομία και την κοινωνία των λιγνιτικών περιοχών της Δυτ.

Μακεδονίας και της Μεγαλόπολης, που τόσα χρόνια στήριξαν την οικονομία της χώρας συνολικά.

Ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ τάσσεται υπέρ της τάχιστης απολιγνιτοποίησης της χώρας, ως τμήμα ενός ευρύτερου σχεδίου απανθρακοποίησης του ενεργειακού μίγματος. Ο λιγνίτης, οφείλει να αντικατασταθεί με ΑΠΕ, και όχι με τις νέες ιδιωτικές μονάδες φυσικού αερίου, που επιδιώκει η κυβέρνηση ΝΔ, δεσμεύοντας τη χώρα σε ηλεκτροπαραγωγή από ορυκτά καύσιμα.

Οι λιγνιτικές περιοχές μπορούν να αποτελέσουν πρότυπα πράσινης και δίκαιης ανάπτυξης για όλους, εφόσον η ανάπτυξη αυτή σχεδιαστεί με ισχυρό ρόλο της Πολιτείας και δεν αφεθεί στην πρόχειρη λογική «όσοι θέλετε προσέλθετε, θα δώσουμε επιδοτήσεις» και του πρόχειρου σχεδιασμού που ακολουθείται μέχρι σήμερα, δυο χρόνια μετά την εξαγγελία της απολιγνιτοποίησης χωρίς σχέδιο από τον κ. Μητσοτάκη. Η πολιτεία οφείλει να αποδώσει στις λιγνιτικές περιοχές το ΑΕΠ και τις θέσεις εργασίας που τους στερεί η απολιγνιτοποίηση.

Η διεθνής εμπειρία περιοχών που έχουν ήδη βιώσει το κλείσιμο μονάδων άνθρακα ξεκαθαρίζει ότι η διαδικασία της μετάβασης και της παραγωγικής και περιβαλλοντικής ανασυγκρότησης στις λιγνιτικές περιοχές θα διαρκέσει πάνω από δεκαετία. Δεν καλύπτεται από πυροτεχνήματα και πρόχειρες εξαγγελίες. Ούτε και πρέπει να μετατραπεί σε συγκυριακή ευκαιρία των λίγων, αφήνοντας τις τοπικές κοινωνίες έξω και πίσω.

Απαραίτητο στοιχείο της δίκαιης μετάβασης στη μεταλιγνιτική εποχή είναι ο χωρικός σχεδιασμός και η χωροθέτηση περιοχών εγκατάστασης νέων δραστηριοτήτων, όλων των παραγωγικών τομέων, καθώς και η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων επενδύσεων στους τομείς Παιδείας, Υγείας και Πολιτισμού. Η προσέλκυση νέας επιχειρηματικότητας πρέπει να ανταποκρίνεται στα κριτήρια της καινοτομίας, της κλιματικής ουδετερότητας και της κυκλικής οικονομίας και να έχει ισχυρά κίνητρα επιδότησης και φοροελαφρύνσεων και για μεγάλες αλλά και για μικρές και μεσαίες επενδύσεις, με κριτήριο την απόδοση σταθερών θέσεων εργασίας.

Η ευρεία αποκατάσταση των λιγνιτωρυχείων πρέπει να αποδώσει εδάφη στις τοπικές κοινωνίες. Σημαντική διέξοδο αποτελούν τα έργα δημόσιων υποδομών, με κριτήρια κλιματικής ανθεκτικότητας και ουδετερότητας, η τηλεθέρμανση και οι επενδύσεις στην προστασία της βιοποικιλότητας της περιοχής, που θα ανατροφοδοτήσει τον πρωτογενή και τον τριτογενή τομέα.

Απαραίτητη είναι η τοπική δομή διοίκησης του σχεδίου με συμμετοχή της αυτοδιοίκησης και των παραγωγικών φορέων, από την πρώτη μέρα εφαρμογής του. Η ελλιπής και περιορισμένη σε λίγους διαβούλευση που κυριαρχεί στο σχεδιασμό της ΝΔ και που οδήγησε στην απόρριψη του Σχεδίου της για τη Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση ακόμη και από τα Περιφερειακά Συμβούλια Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου είναι χαρακτηριστική των αδιεξόδων που δημιουργεί ο αθηνοκεντρικός σχεδιασμός πίσω από κλειστές πόρτες.

Το 2023 είναι πια πολύ κοντά, και οι όποιες επενδύσεις που θα μπορούσαν να καλύψουν το κενό δε θα έχουν υλοποιηθεί σε 2 χρόνια. Είναι ορατός ο κίνδυνος μεγάλες ομάδες του πληθυσμού να μείνουν πίσω, και ήδη η Δυτ. Μακεδονία έχει

2500 ανέργους στους οποίους η ΝΔ προσφέρει μόνο εξαγγελίες, υποσχέσεις και ατομική ευθύνη.

Για να αντιμετωπιστεί αυτή η οξεία κρίση που δημιούργησε και που αδυνατεί να λύσει η κυβέρνηση και που θα ενταθεί τα επόμενα χρόνια ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ προτείνει τα εξής άμεσα μέτρα:

- Άμεσα ενισχυμένο Πρόγραμμα «Εξοικονομώ-Αυτονομώ» για τις λιγνιτικές περιοχές, πολλαπλάσιο των υπολοίπων Περιφερειών, με δημόσια ενίσχυση του προϋπολογισμού, για ιδιωτικά και δημόσια κτίρια ώστε να καταπολεμηθεί η ενεργειακή φτώχεια και να πετύχουμε μεγαλύτερο αποτύπωμα και στην εργασία.
- Κάλυψη/εγγυοδοσία του επενδυτικού κόστους από την Πολιτεία για ενεργειακές κοινότητες τοπικών φορέων και επιχειρήσεων, που θα μειώνουν και το ενεργειακό κόστος στην περιοχή, με στόχο να φτάσουν το 50% της τοπικής ενεργειακής παραγωγής ΑΠΕ.
- Επέκταση του περιβαλλοντικού/εκπρωτικού τιμολογίου ηλεκτρικής ενέργειας, που θέσπισε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ στις τοπικές επιχειρήσεις, διασφαλίζοντας χαμηλότερο κόστος ενέργειας για την παραγωγή.
- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με μη επιστρεπτέα επιχορήγηση και κάλυψη ασφαλιστικού και εργατικού κόστους για νέες διατηρήσιμες θέσεις εργασίας.
- Δημόσιες υποδομές για έργα των ΟΤΑ, σιδηροδρομικές διασυνδέσεις, ηλεκτροκίνηση και υποδομές εξωστρέφειας σε Παιδεία, Υγεία, Πολιτισμό που θα δώσουν άμεσες θέσεις εργασίας.
- Εκτεταμένα έργα αποκατάστασης με δημόσιες επενδύσεις και αξιοποίηση εκτάσεων από τις τοπικές κοινωνίες και φορείς.

Αγροτική παραγωγή και κλίμα

Η κλιματική κρίση επηρεάζει και πλήττει την αγροτική παραγωγή με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγικότητας (ξηρασία, λειψυδρία, υπερθέρμανση, μείωση της βλάστησης, ανώμαλη ανθοφορία, ξενικά είδη κλπ.). Από την άλλη, η γεωργία μπορεί να λειτουργήσει ως αποθήκη δέσμευσης Διοξειδίου του Άνθρακα.

Η Στρατηγική από το «Αγρόκτημα στο Πιάτο», στοχεύει σε ένα δίκαιο και βιώσιμο σύστημα τροφίμων ώστε να γίνει η Ευρώπη παγκόσμιο πρότυπο βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης. Στηρίξαμε την υψηλή περιβαλλοντική φιλοδοξία της ΚΑΠ, ζητώντας όμως και την ανάλογη αύξηση των πόρων για να μην μείνει στα σχέδια αυτή η αναγκαία μετάβαση σε ένα βιώσιμο σύστημα παραγωγής, τη στιγμή μάλιστα που η αναγκαιότητά της εντείνεται ακόμη περισσότερο από την κλιματική κρίση.

Στην καρδιά της αγροτικής πολιτικής του ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ βρίσκεται η ανάγκη στήριξης του αγροτικού εισοδήματος παράλληλα με τη μετάβαση προς ένα πιο υγιεινό και βιώσιμο σύστημα παραγωγής τροφίμων καθώς και η ανάγκη αποκατάστασης της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση. Η νέα στρατηγική επιδιώκει τη μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων, τη μείωση της χρήσης λιπασμάτων και την αύξηση της βιολογικής καλλιέργειας. Στόχοι οι οποίοι θα οδηγήσουν σε δομικές

αλλαγές στην αγροτική παραγωγή. Για το λόγο αυτό πιστεύουμε ότι ο αγρότης και ο αγροτικός τομέας δεν θα πρέπει να μείνουν μόνοι και χωρίς εθνικό σχέδιο.

Το παραγωγικό μοντέλο που προτείνει ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ για τη μετάβαση σε ένα δίκαιο και βιώσιμο αγροδιατροφικό σύστημα στηρίζεται στην αντίληψη ότι η φύση, οι γεωργοί, οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές πρέπει να εργαστούν από κοινού για αυτό το βιώσιμο κοινό μέλλον τους. Αντιμετωπίζει την κλιματική κρίση αλλά και την κρίση της πανδημίας ως πρόκληση αλλά και ως απάντηση για την ανάπτυξη βιώσιμων συστημάτων τροφίμων με ολοκληρωμένο τρόπο, αναγνωρίζοντας τους άρρηκτους δεσμούς μεταξύ υγιών ανθρώπων, υγιών κοινωνιών και ενός υγιούς πλανήτη.

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι η διασφάλιση ικανοποιητικού εισοδήματος για τους αγρότες και η αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας πάνε χέρι-χέρι με την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας καθώς και με την υγεία των καταναλωτών. Οι αλυσίδες διανομής τροφίμων πρέπει να είναι δικαιότερες και μικρότερες ώστε να ευνοούν τους μικρούς παραγωγούς και να ενδυναμώνουν το ρόλο τους.

Με σύνθημα «παράγω τοπικά – καταναλώνω τοπικά» θα αξιοποιηθούν οι τεράστιες δυνατότητες σύνδεσης του ελληνικού τουρισμού με τη γεωργία και την παραγωγή βιώσιμων τροφίμων, σεβόμενοι το περιβάλλον, χωρίς τα τρόφιμα να διανύουν το μισό πλανήτη για να καταναλωθούν στην Ελλάδα από τους τουρίστες.

Η εγχώρια γεωργία χρειάζεται ανάπτυξη στρατηγικών ισχυρής θωράκισης και προσαρμογής απέναντι στα φαινόμενα και τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Αντιπλημμυρικά και αρδευτικά έργα, αξιοποίηση της νέας τεχνολογίας τόσο στο επίπεδο της μείωσης των εισροών και της εξοικονόμησης πόρων, όσο και στο επίπεδο των έγκαιρων προειδοποιήσεων για έντονα καιρικά φαινόμενα, αποτελούν ουσιαστική παρέμβαση για την ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος και της παραγωγής. Η προώθηση της έρευνας, η εκπαίδευση και η κατάρτιση όλων των εμπλεκόμενων αποτελεί το δεύτερο βήμα.

Τέλος, η εγκατάσταση συστημάτων ενεργητικής προστασίας (αντιχαλαζικά δίχτυα, ανεμομείχτες, συστήματα ψεκασμού) της παραγωγής θα πρέπει να εντάσσονται στο σχεδιασμό.

Ο ρόλος της Βιοποικιλότητας στο σχέδιο μετάβασης, Δασική Πολιτική, Αποκατάσταση και προστασία οικοσυστημάτων

Η αποκατάσταση και η προστασία των οικοσυστημάτων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης, και κυρίως αυτών που αφορούν στην κλιματική αλλαγή, στην εξάλειψη της φτώχειας, στην επισιτιστική ασφάλεια, στην προστασία των υδάτων και της βιοποικιλότητας. Αποτελεί όμως και κριτήριο αξιολόγησης των περιβαλλοντικά βιώσιμων επενδύσεων, οι οποίες και θα μπορούν να χρηματοδοτούνται από ευρωπαϊκούς πόρους.

Η νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα για το 2030 περιλαμβάνει συγκεκριμένες δεσμεύσεις και δράσεις. Τη διεύρυνση του δικτύου προστατευόμενων περιοχών σε όλη την ΕΕ, με αυστηρή προστασία για περιοχές με πολύ υψηλή

βιοποικιλότητα και κλιματική αξία, τη διαμόρφωση Σχεδίου για την Αποκατάσταση της Φύσης, με συγκεκριμένους στόχους, μαζί με δράσεις για τον αγροτικό τομέα, τα δάση, το αστικό περιβάλλον, τα υδάτινα οικοσυστήματα, την αποκατάσταση ποταμών και ένα νέο, ενισχυμένο πλαίσιο διακυβέρνησης που θα διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή και παρακολούθησή της, με τη συμμετοχή οικονομικών, παραγωγικών και κοινωνικών φορέων, με αυξημένη χρηματοδότηση.

Στη χώρα μας, κατά τη θητεία της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, έγιναν πολύ θετικά βήματα, με την επικαιροποίηση του εθνικού καταλόγου Natura 2000, τη θέσπιση του Νόμου για τους Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, την εκκίνηση του έργου των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών, σχεδίων Προεδρικών Διαταγμάτων και Σχεδίων Διαχείρισης για το σύνολο των προστατευόμενων περιοχών Natura 2000, την ανάρτηση και κύρωση των δασικών χαρτών μετά από 40 χρόνια συνταγματικής επιταγής με προγραμματισμό ολοκλήρωσης του έργου έως το τέλος του 2020, τη θεσμοθέτηση για πρώτη φορά στην ιστορία της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δάση με στόχο την αειφόρο διαχείριση και προστασία τους και την αύξηση της συνεισφοράς τους στο ΑΕΠ, την εκπόνηση του πρώτου σχεδίου δράσης πρόληψης δασικών πυρκαγιών. Η χώρα πρακτικά απέκτησε μια ολοκληρωμένη στρατηγική προστασίας της φύσης.

Η κυβέρνηση της ΝΔ ακολουθεί το ακριβώς αντίθετο δρομολόγιο. Ασκεί μία πολιτική που είναι σε αντίθεση με τους στόχους της νέας Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα, ακυρώνοντας πολλές από τις θεσμικές παρεμβάσεις της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ προς όφελος μιας αμφισβητούμενης ανάπτυξης. Μια πολιτική που σε πολλά θέματα μας γυρίζει κυριολεκτικά στο σημείο “μηδέν”.

Νομοθετήθηκε η κατάργηση του μόνου θεσμού περιβαλλοντικής προστασίας με διάρκεια και παρουσία στη χώρα μας, δηλαδή των φορέων προστατευόμενων περιοχών. Ταυτόχρονα η χώρα σταθερά αθετεί τις διεθνείς της υποχρεώσεις, όπως αυτές πηγάζουν από την συμμετοχή της σε διεθνείς θεσμούς προστασίας του περιβάλλοντος. Συνέπεια αυτού, η καταδίκη της χώρας από την Ε.Ε. το φθινόπωρο του 2020 για θέματα προστασίας βιοποικιλότητας.

Ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ, επιδιώκει τη διασφάλιση της αειφορικής διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών μέσω της θεσμικής τους κατοχύρωσης αλλά και μέσω των συμμετοχικών σχημάτων διακυβέρνησής τους, την προστασία της βιοποικιλότητας και την αποκατάσταση οικοσυστημάτων όπου απαιτείται. Επιδιώκει τον ταυτόχρονο βηματισμό της Ελλάδας στην επίτευξη των στόχων της νέας δεκαετίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο ως προς τη βιοποικιλότητα αλλά και ως προς τους όρους της πρωτογενούς παραγωγής.

Επίσης επιδιώκει την εφαρμογή της δασικής πολιτικής ως αναπόσπαστο μέρος της επιδιωκόμενης Πράσινης Πολιτικής και την οικοσυστημική αντιμετώπιση των ζητημάτων προστασίας και αποκατάστασης όπως και των θεμάτων άγριας ζωής (π.χ. ρυθμιστικές αποφάσεις θήρας με οικοσυστημικούς δείκτες παρακολούθησης).

Τέλος, ο ΣΥΡΙΖΑ – ΠΣ δεσμεύεται ότι με την ανάληψη κυβερνητικών ευθυνών θα επικυρώσει άμεσα τις συμφωνίες προστασίας του περιβάλλοντος τις οποίες οι ελληνικές κυβερνήσεις έχουν αμελήσει να επικυρώσουν (Σύμβαση για την προστασία

των κητωδών, Πρωτόκολλο στη Σύμβαση της Βαρκελώνης για την ολοκληρωμένη διαχείριση των ακτών κ.α.).

Μεταρρυθμίσεις:

- Ακύρωση του περιβαλλοντοκτόνου νόμου Χατζηδάκη, και άλλων ευφάνταστων νομοθετικών πρωτοβουλιών π.χ. άρθρο 218 ν.4782/2021 για υποπεριοχές προστασίας.
- Ανασύσταση και στελέχωση των 36 Φορέων Διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών και συντονισμός της λειτουργίας τους.
- Επιτάχυνση Ε.Π.Μ. και έκδοση Π.Δ. και Σ.Δ. για την προστασία όλων των προστατευόμενων περιοχών στη χώρα.
- Εκπόνηση πενταετούς σχεδίου για την βιοποικιλότητα και αξιολόγηση ευαισθησίας οικοσυστημάτων και καθορισμός του 10% των προστατευόμενων περιοχών ως αυστηρά προστατευόμενων (σε χέρσο και θάλασσα).
- Πιστοποίηση και σήμανση προϊόντων και υπηρεσιών φιλικών προς την βιοποικιλότητα και το περιβάλλον.
- Θεσμική οργάνωση της φύλαξης της φύσης και της τήρησης της εφαρμογής Α.Ε.Π.Ο. και Π.Δ. – Σ.Δ.
- Ολοκλήρωση των δασικών χαρτών και του δασολογίου επιλύοντας όλα τα ζητήματα με βάση τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές ανάγκες και τις προβλέψεις του Συντάγματος.
- Διαχείριση δασών με υλοποίηση της Εθνικής Δασικής Στρατηγικής με οφέλη και σε επίπεδο ΑΕΠ και εργασίας, προώθηση της δάσωσης και σύγχρονα εργαλεία παρακολούθησης και πρόληψης δασικών πυρκαγιών και υλοποίηση προγραμμάτων και έργων δασοπροστασίας με στελέχωση των δασικών υπηρεσιών, σταθερή χρηματοδότηση και έλεγχο συνεργειών με ΟΤΑ.
- Ολοκλήρωση σε όλη τη χώρα των Διαχειριστικών Σχεδίων Βόσκησης.
- Χρηματοδότηση της ιδιωτικής δασοπονίας μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.
- Κατοχύρωση των γενετικών πόρων της χώρας με στήριξη και στελέχωση της Εθνικής Τράπεζας Γενετικού Υλικού.

Ιδιαίτερα στον τομέα της αποκατάστασης του περιβάλλοντος, προτεραιότητα θα δοθεί σε υποβαθμισμένες περιοχές από απόρριψη αποβλήτων, αποκατάσταση ελεύθερης ροής ποταμών, αποκατάσταση ευαίσθητων οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων.

Ειδικό πρόγραμμα στοχευμένων μέτρων παρακολούθησης και πρόληψης έχει σχεδιασθεί και θα αφορά στα θέματα δυσοσμίας και ατμοσφαιρικής ρύπανσης και πόλεων, που παρουσιάζουν ιδιαίτερη επιβάρυνση το τελευταίο διάστημα.

Για μια κοινωνία της ανακύκλωσης

Η Ελλάδα είναι μία από τις χώρες με τις χειρότερες επιδόσεις της Ευρώπης στον τομέα της διαχείρισης των απορριμμάτων και της ανακύκλωσης. Και αυτό οφείλεται σε ένα τεράστιο έλλειμμα πολιτικής έως το 2014, οπότε και η χώρα μας καταδικάστηκε σε ένα υπέρογκο πρόστιμο από το Ευρ. Δικαστήριο για τις παράνομες χωματερές, αλλά και στην προσπάθεια των προηγούμενων κυβερνήσεων να προωθήσουν με κάθε τρόπο και σε αντίθεση με τους ευρωπαϊκούς στόχους διαλογής στην πηγή και ανακύκλωσης, υπερδιαστασιοποιημένες υποδομές διαχείρισης απορριμμάτων με ΣΔΙΤ, δεσμεύοντας ευρωπαϊκούς πόρους και τέλη που πληρώνουν οι πολίτες για δεκαετίες.

Ο ΣΥΡΙΖΑ το 2015 προώθησε έναν νέο σχεδιασμό διαχείρισης απορριμμάτων συμβατό με το ευρωπαϊκό πλαίσιο, δεσμεύοντας παράλληλα πόρους περίπου ένα 1 δισ. προκειμένου να ολοκληρωθούν σωστά διαστασιοποιημένες, δημόσιες υποδομές σε όλη τη χώρα, και αλλάζοντας, όπου ήταν εφικτό, τις συμβάσεις ΣΔΙΤ ώστε να ανταποκρίνονται στην ευρωπαϊκή κανονικότητα. Το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας φαίνεται σήμερα που προχωρούν και δημοπρατούνται τα δρομολογημένα έργα εκείνης της περιόδου. Παράλληλα, δρομολογήθηκαν όλες οι απαραίτητες ενέργειες και σχεδιασμός για να κλείσουν οριστικά οι χωματερές. Ήδη, την περίοδο 2015-2018 είχε επιτευχθεί μείωση προστίμου κατά 82%.

Επιπλέον, θεσπίστηκε νέο θεσμικό πλαίσιο για τα συστήματα ανακύκλωσης, προκειμένου να διασφαλίζεται η διαφανής και αποτελεσματική τους λειτουργία, καθιερώθηκε το κριτήριο οικολογικού σχεδιασμού για τα προϊόντα, καθιερώθηκε η υποχρέωση των ΟΤΑ για τη χωριστή συλλογή βιοαποβλήτων από το 2018 και θεσπίστηκε πυραμιδική τιμολογιακή πολιτική με κίνητρα για τους δήμους με βάση την αρχή «πληρώνω όσο πετάω», προκειμένου να προωθηθεί η ανακύκλωση. Η Ελλάδα, το 2018-2019 απέκτησε Εθνική Στρατηγική για την κυκλική οικονομία, με ξεκάθαρες ενέργειες και οδικό χάρτη για τη μετάβαση σε ένα νέο πρότυπο παραγωγής και κατανάλωσης.

Σήμερα και στον τομέα αυτό η χώρα αντί να πηγαίνει μπροστά, πηγαίνει προς τα πίσω. Ο νέος, πολυδιαφημισμένος Εθνικός Σχεδιασμός της κυβέρνησης ΝΔ επανέρχεται στη λογική του παρελθόντος. Αντί για την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων, τη διαλογή στην πηγή και την ανακύκλωση, προωθείται η καύση των απορριμμάτων μέσω ιδιωτικών υποδομών που θα δεσμεύσουν τη χώρα για δεκαετίες, θέτοντάς τη πάλι εκτός ευρωπαϊκής κανονικότητας. Αντί για δημόσιες υποδομές, κυριαρχεί το ΣΔΙΤ και αντί για τη διαλογή στην πηγή, η παραγωγή δευτερογενών καυσίμων. Η χώρα μετέθεσε την υποχρέωση χωριστής συλλογής βιοαποβλήτων για το 2022, ενώ ο χώρος της ανακύκλωσης μαστίζεται από αδιαφάνεια και σκάνδαλα τα οποία φέρουν την πολιτική σφραγίδα εξυπηρέτησης συμφερόντων, και κυρίως μπλοκάρουν την παροχή εξοπλισμού προς τους Δήμους. Εθνικό Σχέδιο Πρόληψης απορριμμάτων δεν έχει κυρωθεί μέχρι στιγμής, ενώ από την Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία έχουν υλοποιηθεί ελάχιστα. Κύριο μέλημα της ΝΔ ήταν να εκπονήσει δικό της σχέδιο δράσης, επαναλαμβάνοντας τη στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ. Ακόμη και η πολυδιαφημισμένη νομοθεσία για τα Πλαστικά Μιας Χρήσης δεν έχει συμπληρωθεί ακόμη με όλα τα απαιτούμενα εργαλεία για τη μετάβαση της βιομηχανίας, του τουρισμού και της κατανάλωσης στη νέα εποχή.

Μπροστά σε αυτό το αδιέξοδο, που όπως φαίνεται θα ταλαιπωρήσει τη χώρα μας ξανά, ο ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ προτείνει:

- Σχέδιο πρόληψης παραγωγής απορριμμάτων και ενίσχυση της επαναχρησιμοποίησης με βάση και τη Στρατηγική Κυκλικής Οικονομίας του 2018.
- Άμεση εφαρμογή της διαλογής στην πηγή με στόχο το 50% με τέσσερα ρεύματα ανακυκλώσιμων υλικών για όλους τους ΟΤΑ με παροχή εξοπλισμού από τα συστήματα ανακύκλωσης δωρεάν στους ΟΤΑ με βάση το δημοτικό τοπικό σχέδιο. Αξιοποίηση σχημάτων κοινωνικής οικονομίας.
- Υποχρεωτική διαλογή οργανικών για κομποστοποίηση σε όλους τους ΟΤΑ χρηματοδοτούμενη από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους.
- Εφαρμογή των νομοθετημένων ρυθμίσεων για τα κίνητρα ανακύκλωσης και πρόληψης της ταφής με χρηματοδότηση δράσεων κυκλικής οικονομίας στους ΟΤΑ.
- Αυστηρή αξιολόγηση των Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης με βάση τις υποχρεώσεις απόδοσης της χώρας και τις προβλέψεις του 4496/17 με πλήρη καταγραφή των ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων παραγωγής απορριμμάτων με ισχυρή στελέχωση του ΕΟΑΝ.
- Αξιοποίηση του ΗΜΑ και του ΗΠΜ για τις ροές αποβλήτων και δευτερογενών υλικών και καταπολέμηση του παρα-εμπορίου αποβλήτων και του περιβαλλοντικού εγκλήματος.
- Προώθηση των ΜΕΑ σε όλη την Ελλάδα για το υπολειπόμενο κλάσμα των αποβλήτων αξιοποιώντας δημόσιες και ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις και αποτροπή των ΣΔΙΤ που προσθέτουν υπερβάλλον και άσκοπο κόστος στους Δήμους και τους πολίτες. Αξιολόγηση των ΜΕΑ ώστε να αποτελούν μονάδες κυκλικής οικονομίας και όχι μονάδες παραγωγής καυσίμων. Αποτροπή του σχεδίου του ΕΣΔΑ της ΝΔ για κεντρικές μονάδες καύσης απορριμμάτων, οι οποίες έρχονται σε αντίθεση και με την ευρωπαϊκή στρατηγική στο περιβάλλον και το κλίμα.
- Αυστηροποίηση προδιαγραφών ως προς την παραγωγή και χρήση δευτερογενών καυσίμων και αυστηρή τήρηση της εθελοντικής συμφωνίας με την τσιμεντοβιομηχανία με πλήρη διαφάνεια προς τις τοπικές κοινωνίες και δημοσιοποίηση όλων των παραμέτρων λειτουργίας και απόδοσης των μονάδων.
- Προώθηση μονάδων διαχείρισης επικινδύνων και βιομηχανικών αποβλήτων για τη στήριξη του δευτερογενούς τομέα και της εργασίας στην Ελλάδα.
- Ισχυρά κίνητρα και θεσμικές ρυθμίσεις για τον οικολογικό σχεδιασμό των προϊόντων με επέκταση του κύκλου ζωής και για την πρόληψη παραγωγής αποβλήτων από τρόφιμα και προϊόντα μιας χρήσης (πλαστικά).

Για μια σύγχρονη υδατική πολιτική

Η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ ήταν αυτή που έφερε την ευρωπαϊκή κανονικότητα στη διαχείριση υδατικών πόρων, μετά από χρόνιες καθυστερήσεις που δημιουργούσαν ζητήματα απώλειας ευρωπαϊκών πόρων άνω των 2 δις, κωλυσιεργίες στην υλοποίηση έργων ύδρευσης, αποχέτευσης και επεξεργασίας λυμάτων, με τις τελευταίες να οδηγούν, εκτός από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και σε ευρωπαϊκές καταδίκες και πρόστιμα. Την περίοδο 2015-2019, με την 1η Αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμού (ΣΔΛΑΠ), τα πρώτα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, με τεχνικό σχεδιασμό και διασφαλισμένες χρηματοδοτήσεις για έργα λυμάτων 1,2 δις. σε όλη τη χώρα και με ένα διαφανές και κοινωνικά δίκαιο πλαίσιο για την κοστολόγηση και τιμολόγηση των υπηρεσιών ύδατος, η χώρα είχε τις βάσεις για να προχωρήσει στην υλοποίηση μιας σύγχρονης πολιτικής στον τομέα νερού.

Σήμερα, η κυβέρνηση της ΝΔ έχει ανατρέψει όλον αυτό το σχεδιασμό και σπρώχνει τη χώρα προς τα πίσω. Η επόμενη αναθεώρηση του σχεδιασμού έχει καθυστερήσει, θέτοντας και πάλι τη χώρα εκτός κανονικότητας, με την κυβέρνηση να μην έχει κλείσει ακόμη την πόρτα στην επαναφορά του θέματος της εκτροπής του Αχελώου. Η κατάργηση της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων στο ΥΠΕΝ έχει μπλοκάρει την παρακολούθηση της εφαρμογής των κανόνων κοστολόγησης-τιμολόγησης με αποτέλεσμα να υπάρχουν περιπτώσεις αναίτιων αυξήσεων στους λογαριασμούς ύδρευσης με την επίκληση της αύξησης της τιμής ηλεκτρικής ενέργειας. Και ενώ υπήρχαν όλα τα θεσμικά, τεχνικά και χρηματοδοτικά εργαλεία για να προχωρήσουν ορθά οι υποδομές λυμάτων, η ΝΔ διάλεξε να μπλοκάρει την εφαρμογή του σχεδιασμού, για να επικαλεστεί στη συνέχεια την καθυστέρηση ως δικαιολογία για τη συνένωση και ιδιωτικοποίηση των ΔΕΥΑ. Δεν είναι ότι το δημόσιο δεν μπορεί, είναι ότι η ΝΔ έχει ιδεοληψία με την ιδιωτικοποίηση των πάντων, και ειδικά των δημόσιων αγαθών που είναι φυσικά μονοπώλια με σίγουρο κέρδος για τον ιδιώτη, όταν μάλιστα σε όλη την Ευρώπη ακολουθείται η ακριβώς αντίστροφη τάση.

Ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ δεσμεύεται για μια σύγχρονη υδατική πολιτική, η οποία θα διασφαλίζει το βασικό και αναφαίρετο δικαίωμα της πρόσβασης σε καθαρό πόσιμο νερό και σε αποχέτευση – πρόταση που είχαμε στηρίξει και στην πρόσφατη συνταγματική αναθεώρηση, με ισχυρό δημόσιο έλεγχο στις αντίστοιχες υποδομές. Για το σκοπό αυτό προτείνουμε:

- Την επανασύσταση και πλήρη στελέχωση της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, την οποία κατήργησε η ΝΔ, με στόχο να αποτελεί τον εκτελεστικό βραχίονα σχεδιασμού και θεσμικής παρακολούθησης της εφαρμογής της υδατικής πολιτικής (εκπόνηση και υλοποίηση σχεδιασμού, παρακολούθηση υδροληψιών, παρακολούθηση εφαρμογής πολιτικής κοστολόγησης/τιμολόγησης νερού).
- Ολοκλήρωση και υλοποίηση του σχεδιασμού, εφόσον η καθυστέρηση από πλευράς ΝΔ συνεχιστεί, με πλήρη ενσωμάτωση της διάστασης της κλιματικής προσαρμογής (π.χ. Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής, Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνου Πλημμύρας, Σχέδια Διαχείρισης Ξηρασίας

και Λειψυδρίας, Σχέδια και υποδομές ασφάλειας νερού σε μεγάλους Δήμους).

- Επαρκείς ευρωπαϊκές και δημόσιες χρηματοδοτήσεις για την ολοκλήρωση των απαιτούμενων υποδομών σε όλη τη χώρα, δίνοντας έμφαση στις νέες απαιτήσεις του τομέα νερού (π.χ. Οδηγία για το πόσιμο νερό), τη μείωση των απωλειών, την ψηφιοποίηση υπηρεσιών.
- Εφαρμογή διάφανων κανόνων κοστολόγησης νερού, με περιορισμό των απωλειών, εφαρμογή κοινωνικού και περιβαλλοντικού τιμολογίου και αποτροπή κάθε σχεδίου ιδιωτικοποίησης των ΕΥΔΑΠ, ΕΥΑΘ και ΔΕΥΑ.
- Νέα κατεύθυνση στο σχεδιασμό με έμφαση σε λύσεις αποκατάστασης φυσικών ροών, τοπικά και «έξυπνα» έργα ύδρευσης και άρδευσης, και την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης νερού και ιλύος τοπικά, στο πλαίσιο της ευρύτερης εφαρμογής των αρχών της κυκλικής οικονομίας.

Ελληνική βιομηχανία περιβάλλοντος και αντιρύπανσης, διεύρυνση παραγωγικής βάσης, κυκλική βιομηχανία

Η βιομηχανία έχει κεντρική σημασία για την πρόοδο και ευημερία και αποτελεί καταλύτη για την ανάπτυξη. Η επικαιροποιημένη Ευρωπαϊκή Βιομηχανική Στρατηγική (Μάιος 2021) θέτει ως βάση τη διττή μετάβαση στην πράσινη/οικολογική και στην ψηφιακή πρωτοπορία.

Για αυτή τη διττή μετάβαση και ειδικότερα την μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα, σύμφωνα και με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η βιομηχανία οφείλει να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο, εστιάζοντας στην μείωση του αποτυπώματος άνθρακα.

Τα ευρωπαϊκά δεδομένα δείχνουν ήδη ένα μετασχηματισμό της βιομηχανίας και έντονη μετατόπιση από τα προϊόντα στις υπηρεσίες και από την αποκλειστική ιδιοκτησία στην συνιδιοκτησία προϊόντων και υπηρεσιών. Η πίεση που ασκείται στους φυσικούς πόρους οδηγεί ήδη σε μια πιο κυκλική προσέγγιση της μεταποίησης. Αυτή η πιο κυκλική προσέγγιση θα εξασφαλίσει μια καθαρότερη και ανταγωνιστικότερη βιομηχανία με τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, την άμβλυση του ανταγωνισμού για σπάνιους πόρους και τη μείωση του κόστους παραγωγής.

Η κυκλική οικονομία αποτελεί ευκαιρία και ανάγκη για την Ελλάδα, και στο οικονομικό και στο κοινωνικό και στο περιβαλλοντικό επίπεδο, πυλώνας αναφοράς και βιώσιμης ανάπτυξης. Χωρίς την κυκλική οικονομία δεν μπορεί να επιτευχθεί η παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας.

Το 2018 εγκρίθηκε θεσμικά η Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία, η οποία στη συνέχεια, στο Φόρουμ Κυκλικής Οικονομίας, το 2019 είχε την καθολική αποδοχή όλων των φορέων και της επιχειρηματικής κοινότητας και αποτέλεσε επίσημα κομβικό στοιχείο της Αναπτυξιακής Στρατηγικής, που στηρίζεται στην ορθή αξιοποίηση των πόρων, στον οικο-σχεδιασμό, στην ανακύκλωση –

επαναχρησιμοποίηση, στη βιομηχανική συμβίωση και στην αξιοποίηση φυσικών και ενεργειακών πόρων.

Δυστυχώς όμως διαπιστώνεται ότι, δύο χρόνια μετά, υπάρχουν πολύ μεγάλες καθυστερήσεις, και τίθεται σε διαβούλευση ένα Εθνικό Σχέδιο από την κυβέρνηση Μητσοτάκη, με περίπου το ίδιο περιεχόμενο. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπήρξε πρόοδος, ενώ το 2018/2019 είχαν γίνει βήματα που είχαν καταστήσει τη χώρα από τους πρωτοπόρους στην Ευρώπη.

Προτείνουμε:

1. Υλοποίηση του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Επικινδύνων Αποβλήτων ως προς τη διαχείριση των ιστορικά αποθηκευμένων ή επικινδύνων αποβλήτων και ένταξη στο Σχέδιο Ανάκαμψης συγκεκριμένων δράσεων ώστε να δοθούν κίνητρα στις επιχειρήσεις για να υλοποιήσουν / κατασκευάσουν υποδομές διαχείρισης αυτών. Η χώρα έχει δύο καταδίκες από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και πληρώνει δυσβάστακτα πρόστιμα.
2. Χρήση του Ηλεκτρονικού Μητρώου Αποβλήτων (ΗΜΑ) για τη δημιουργία δικτύων συνδιαχείρισης αποβλήτων και τη δημιουργία «Ηλεκτρονικής Αγοράς Αποβλήτων», ώστε να ενθαρρύνεται και να προωθείται η ανταλλαγή των διαφορετικών τύπων αποβλήτων, να μεγιστοποιείται η αξία των αποβλήτων για τον κάτοχό τους, να ενισχύεται η επαναχρησιμοποίηση/ανάκτηση και η επαναφορά των αποβλήτων στον οικονομικό κύκλο και να προωθείται η βιομηχανική συμβίωση.
3. Ανάπτυξη συμφωνιών (χρήση επιτροπών προϊόντων, που συγκροτούνται στο πλαίσιο των Ολοκληρωμένων Πολιτικών προϊόντων) για τη διάθεση πληροφοριών σχετικά με την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων και με προϊόντα που έχουν λιγότερες επιπτώσεις στο περιβάλλον.
4. Προώθηση του ορθολογικού σχεδιασμού επιχειρηματικών δικτύων ανταλλαγής ύλης μέσω της εφαρμογής ενός εθνικού προγράμματος καταγραφής και αξιοποίησης των υποπροϊόντων ανά κατηγορία με τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων (επιχειρηματιών και διοίκησης), ώστε να δημιουργηθεί ένας κοινός κώδικας επικοινωνίας.

Καλύτερη ζωή στις πόλεις, αναβάθμιση και προστασία αστικού και περιαστικού περιβάλλοντος

Οι συνθήκες παραγωγής της πόλης και του δομημένου περιβάλλοντος στην Ελλάδα ήταν πάντοτε στενά συνυφασμένες με την ευρύτερη πολιτική συγκυρία της εποχής. Το οικιστικό πρόβλημα της χώρας, σε συνδυασμό με την εκτεταμένη μικρή ιδιοκτησία επί της γης, δημιουργούσαν εμπόδια στην ικανότητα της πολιτείας να διαμορφώσει μια συνεκτική πολεοδομική πολιτική. Η Δεξιά στη χώρα μας έχει στις στρατηγικές της προτεραιότητες την εξυπηρέτηση συμφερόντων και την ενίσχυση όλων των εν ενεργεία τάσεων εμπορευματοποίησης των πόλεων, τροφοδοτώντας μια νέα κτηματομεσιτική φούσκα, καθώς και τη συρρίκνωση του δημόσιου χώρου σε αυτές ως προϋπόθεση κάθε μορφής αστικής αναζωογόνησης. Αποτέλεσμα αυτού

είναι να ορθώνονται εμπόδια στην πολεοδομική οργάνωση των αστικών κέντρων και στην οργάνωση των απαραίτητων κοινωφελών δικτύων στο εσωτερικό τους, που είναι απαραίτητα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής σε αυτές.

Η κλιματική κρίση επιτείνει τα προβλήματα αστικού σχεδιασμού στις ελληνικές πόλεις καθώς απαιτούνται ταυτόχρονα ανθεκτικές υποδομές αλλά και ενσωμάτωση καινοτομικών εφαρμογών, από τη διαλογή στην πηγή και την κοινωνία της ανακύκλωσης έως την προστασία από φυσικές καταστροφές, από τον βιοκλιματικό σχεδιασμό και τη διαχείριση του μικροκλίματος έως τα δίκτυα ενέργειας και οπτικών ινών, από την ηλεκτροκίνηση έως τα δίκτυα κοινωνικής προστασίας, από τη διαχείριση ανοιχτών ρεμάτων και ανακύκλωσης όμβριων υδάτων έως την εξοικονόμηση ενέργειας σε κτίρια παιδείας, πρόνοιας, δημοτικών υπηρεσιών, αθλητισμού κλπ.

Η πανδημία του Covid-19 ανέδειξε την αναγκαιότητα διεύρυνσης του δημόσιου χώρου στις περιαστικές και αστικές περιοχές.

Για τους παραπάνω λόγους, ο ΣΥΡΙΖΑ - ΠΣ αποβλέπει στη διεύρυνση των δημόσιων χώρων στις ελληνικές πόλεις, τη βελτίωση του μικροκλίματος και την επέκταση των δημόσιων και εναλλακτικών μέσων μετακίνησης σε αυτές. Βιοκλιματικές παρεμβάσεις και βιώσιμη αστική κινητικότητα πρέπει να αποτελούν καθολικά χαρακτηριστικά των παρεμβάσεων. Προϋπόθεση όμως για κάθε τέτοια παρέμβαση αποτελεί ο δημοκρατικός σχεδιασμός, η τήρηση των κανόνων της επιστήμης και η διαφάνεια στα μέσα πολιτικής που επιλέγονται για τη διασφάλιση του παραπάνω σκοπού.

Ο ΣΥΡΙΖΑ – ΠΣ επιδιώκει την ολοκλήρωση του σχεδιασμού σε εθνικό και τοπικό επίπεδο και των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων με όρους, προϋποθέσεις και κριτήρια περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Επιδιώκει επίσης, την ολοκλήρωση των διαδικασιών για τους δασικούς χάρτες και το κτηματολόγιο.

Μια ακόμα βασική προτεραιότητα αποτελεί η θεσμική κατοχύρωση της έννοιας του δημόσιου χώρου και ο καθορισμός κοινών και δίκαιων κανόνων για τη χρήση του σε διαφορετικές εκφάνσεις του, π.χ. αιγιαλός, εντός αστικών περιοχών κ.λπ.

Μεταρρυθμίσεις:

- Απόδοση δημόσιων και κοινόχρηστων χώρων στον πολίτη με προτεραιότητα στο αστικό περιβάλλον και στον αιγιαλό, με μέτρα όπως η διαμόρφωση ενός νέου θεσμικού πλαισίου για τις αστικές αναπλάσεις ή την υλοποίηση της Τράπεζας Δικαιωμάτων Δόμησης και Κοινόχρηστων Χώρων.
- Ολοκλήρωση της οριοθέτησης αιγιαλού και παραλίας και δημιουργία εθνικού σχεδίου για την υλοποίηση τελεσίδικων αποφάσεων κατεδάφισης αυθαιρεσιών σε αιγιαλό, ρέματα και δάση.
- Ενεργοποίηση του παρατηρητηρίου παρακολούθησης κατεδαφίσεων και αυθαίρετης δόμησης σε αιγιαλό, ρέματα και δάση.

Έργα – Δράσεις:

- Βελτίωση, μέσω έξυπνων δικτύων και συστημάτων, της υδροδότησης και άρδευσης σε όλη τη χώρα, με στόχο τη μείωση των απωλειών στα δίκτυα, την εξοικονόμηση ενέργειας και τη βέλτιστη χρήση νερού.
- Ολοκλήρωση όλων των έργων συλλογής και αποχέτευσης αστικών λυμάτων μέσω και του Εθνικού Σχεδίου Λυμάτων και προώθηση της επαναχρησιμοποίησης υδάτων σε στοχευμένους τομείς και περιοχές (άρδευση αστικού πρασίνου, βιομηχανία, λιμένες).
- Έργα διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων με βάση τις αρχές της κυκλικής οικονομίας και της πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων.
- Επενδυτικό πρόγραμμα τοπικών υποδομών για την πολιτική προστασία και την στήριξη του πρωτογενούς τομέα (αντιπλημμυρικά, αρδευτικά, εγγειοβελτιωτικά, αγροτικοί δρόμοι) με ιδιαίτερη μέριμνα στις λύσεις που βασίζονται στη φύση.
- Ενίσχυση ίδρυσης Ενεργειακών Κοινοτήτων για την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ με τη συμμετοχή και την πρωτοβουλία των Δήμων.
- Δημιουργία Πιλοτικών Προγραμμάτων «Πράσινο Χωριό», «Πράσινο Νησί», «Πράσινη Γειτονιά» με έξυπνες μορφές κινητικότητας, εναλλακτικές μορφές ενέργειας, ευρυζωνικά δίκτυα, νέες μορφές κοινωνικών υποδομών (κινητές μονάδες υγείας, κινητές βιβλιοθήκες κ.α.)
- Εκτεταμένα προγράμματα αναπλάσεων στα μεγάλα και μεσαία αστικά κέντρα, με δικαιούχους τους ΟΤΑ, και ειδικές πρόνοιες για τη διατήρηση των ιδιαίτερων πολυλειτουργικών χαρακτηριστικών των κέντρων των πόλεων στην Ελλάδα. Απαραίτητη προϋπόθεση η συμμετοχή των τοπικών παραγωγικών φορέων, οργανώσεων πολιτών και κατοίκων.
- Ενίσχυση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (προγράμματα υποδομών που διευκολύνουν την κίνηση πεζών, ΑΜΕΑ, ποδηλάτων κλπ.).
- Αναβάθμιση τοπικών αγορών – Υλοποίηση Προγραμμάτων στα πρότυπα του Προγράμματος «Ανοιχτά Κέντρα Εμπορίου».
- Ενίσχυση ειδικών μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός, καταδυτικός κ.α.).
- Χρηματοδοτικά και άλλα κίνητρα για την αποκατάσταση και επανάχρηση νεότερων μνημείων, διατηρητέων κτιρίων και κτιρίων με ιστορική αξία.
- Αντιμετώπιση του προβλήματος των εγκαταλελειμμένων κτιρίων (παρεμβάσεις από δημοτικές και κρατικές αρχές σε ετοιμόρροπα νεότερα μνημεία και διατηρητέα κτίρια).